КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

ЕРА. 3 октябрь, 1968 шу. № 119 (4598). Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГӀалгӀайн обкоман, Нохч-ГӀалгӀайн АССР Лаккхчарчу Советан а, Министрийн Советан а орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ ЗОНАЛЬНИ СОВЕЩАНИ

Самарддийнахь Грозне дӀахо болх бен хилар Дагестане, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-Ирийчен, Нохч - ГӀалгӀайчен идеологически болхлой зональни совещани.

«Владимир Ильич Ленин вина 100 шу дизара кийча ярах» болча КПСС ЦК Соцаца дуьйладенна партийни организацешта хьалхашка лаьтташ идеологически балха дехкарех ах доклад юкъаш къамел дир «Кабардино - Балкарская правда» яхачу газета редактора Б. П. Чернышеса, КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома секретаро Х. Х. Бокова.

Совещани чаккхйоаллам къамел дир КПСС ЦК культура отдела сектора заведующи Ф. Т. Еремин.

Совещание дакъа лоацам хиннача йиъ автономни республикай делегацей цӀерагӀа КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома секретаро Х. Х. Боков КПСС Центральни комитета тешам белар, «Владимир Ильич Ленин вов 100 шу дизара кийча ярах» бола парта ЦК соцам толамца кхоачашбера идеологически белхлоша дикай беррига кхо дӀадургӀахиларах.

Цул тӀехьагӀа совещание дакъа лоацаш хингарашта «Къахьегамхошта коммунистически кӀетам баларе хьакъехьа районни газетий леархӀам лакхбарах» доклад йир КПСС ЦК пропаганда отдела инструктора Д. С. Емельянова.

Совещане дакъа лаьцарашта дунен халкъашта юкъерча хьалах лекци йийшар КПСС ЦК лектора Ю. М. Бузуликова.

Цул тӀехьагӀа совещане дакъа лоацараш Грознерча предприятешка — «Красный молот» яхача заводе, химически комбинате — «политико-массови балхага хьожаш хилар.

Совещане дакъа лаьцарашта доккха концерт оттадир иллен хахкарех Нохч-ГӀалгӀай нахчахьалахен ансамбле.

Совещане балхах бола отчет тӀаьоагӀача номера тӀа хургья.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ЮРТАШКА ГӀИРСАШ ХЬАЛДЕЛГА ЛЕРТӀАДАККХАРАХ

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Совети хьежай юрташка гӀирсаш хьалделга лертӀадаккхарах долча дешага. ТӀайийцача соцам тӀа белгалдоаккх, укх тӀехьарча шерашка юрта боахаме производительни низаш дӀахо дегӀадоаладара, юрташка бахача нахьа материальни тоои культурни боарами лакхбара тӀаерзаваь йоккхий мероприятеш чаккхьаьха хилар.

Юрташка гӀирсаш хьалделга тоадара гӀулакха боккха лачтахьалихен леархӀам а беш, КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советой лерхӀ, юрташка гӀирсаш хьалдара дакъе союзни республикай компартей ЦК-ай Министрий Советий, СССР юрта боахама Министерства, СССР мелиорацен хин боахамен Министерства, парте крайкомий, обкомий, райкомий, къахьегамхой депутатий Советий исполкомий леархӀамесӀарча декхарех цаӀ нах бахача пунктех чуӀеча цӀенойи культурно - бытовойи хьалаш дика долаш, къахьегамь овсарле лаккхьаран юрта боахам сихха дегӀаккхувларан мел эша хьалаш вӀаштӀехьдаха йиш хулийташ з хӀаьта нитта юртбоахама балхах мукъа болча хана наха де хӀама хулийтаргхолаш а йола производствашйолаш йола тоавина поселкаш хьалъеага хилар.

Ишта тоавина поселкаш хьалъеза совхозаши колхозаши дегӀаахарен парна производственни специализаци ярен планашка хьежжа а хӀаьта нитта халкъа боахама доакъош дегӀаккхувларен шо-шоай моттигашка дӀавийсдарен перспективни планаца юкэаш а уттаеча районни планировкаи уж поселкаш хьалъярен проектацика хьежжа.

Нийса лаьрхӀад укх гергарча 5 шера чухь районни планировка яра а производственни специализаци елга белгал а доахдаш колхозайи совхозайи центральни усадьбаш хьалъяра а проекташ оттаь йовхийта а хӀаьта нитта хьалхагӀа оттаь хиннача проекташ тӀа тоаданза даргдоаца хӀамаш тоаделга а.

Толенна поселкаш ӀӀалъяра проекташ оттаечен хьалъечен хана могадьд юртбоахама производства тайп-тайпара хьалаш, бахача нахьа къамаш башхденаш, гонахьара ландшафт терилальеега. Юртий моттигашкарча поселкай луц безам тӀагӀоргболча архитектураца хоадаь хила деза.

СССР Госстроерча граждански гӀирсаш хьалдарен архитектуракен йолча Пачхьалихен комитетан союзни республикай госстроешта тӀадиллад юртбоахама районий планировка проекташ, поселкашта планировка ярен уж хьалъярен проекташ оттаяра кулгалделга.

СССР Госплана, СССР Госстройна, СССР финансай Министерствана, СССР юртбоахама Министерствана тӀадиллад шера планаш оттаеча хана проекташ оттаяра йоагӀаш йолча бюджетацкара ахчен лимиташ хьожаделга белгалдар. Колхозашта могадьд боахамаш дегӀаккхувлара йолча шерон перспективни планашка колхозий ахчац чотах а СССР Госбанка кредита новкъосталца а центральни усадьбашта планировка ярен уж хьалъярен проекташ уттаделга белгалдар.

Нийса лаьрхӀад, юртбоахама районашта планировка яра, поселкашта планировкаш ярен хьалъярен проекташка хьожача хана моттигерча организацей вниальша дакъа лацар.

Союзни республикай Министрий Советашта тӀадиллад юрташкара нах баха пунктеш хьалъяра кулгалделга Ӏалашдар, цу гӀулакха тӀехь союзни республика госстрой, къахьегамхой депутатий Советий исполкомий, хӀаьта цитта гӀирсаш хьалдарен архитектуран гӀулакхашта йолча моттигерча органий а леархӀами бехктокхами лакхбар; юрташкахьарча моттигашка чуӀе цӀеноц, коммунальни культурно - бытовойи гӀирсаш хьалдара гӀулакх дегӀадоаладара мероприятеш кийчъяри чакхъяхари, кооперативни индивидуальни чуӀе цӀеноц хьалдара гӀулакх шерра дегӀадоаладара ма могга новкъостал дар; юрташкахьарча районий къахьегамхой депутатий Советий исполкомий штатаншта юкъе районни архитекторийи инженерийи — Пачхьалихен архитектурно - гӀишлоц тӀахьожама инспекторий, должносташ яхьара а юрташкахьара нах баха пункташ чӀоагӀаьча проекташка хьежжа хьалъе нийсо планировка ярах хьалъяран хьалхара бехктокхам царна тӀабиллар а.

СССР Госстроерча граждански гӀирсаш хьалдарен архитектуран гӀулакхашта йолча Пачхьалихен Комитета тӀадиллад юрташка хьалдеча цӀеношта лаьрхӀа чуӀеча цӀеноштен общественни зданешта проекташ уттаяра керда нормаш кийчъелгеи союзни республикай Министрий Советашца, СССР юрта боахама Министерствацца, СССР юрта гӀирсаш хьалдара Министерствацца дагалыначул тӀехьагӀа чӀоагӀъелгеи. Юрташка хьалдеча чуӀеча цӀеноштен общественни зданештен типови проекташ уттаве эза, массаза а, республикански проектни организацешта.

СССР Ӏилмай Академенен В. И. Ленина цӀерагӀча юртбоахама Ӏилмай Академенен тӀадиллад юрташкахьарча моттигашка производство дегӀаккхувлара, юрташкахьарча районашка нах баха дӀанийсбара перспективни достамий дакъера Ӏилмаи техникаш шерделга а хӀаьта нитта юртӀаьргӀлхара леархӀамегӀара проблемаш къоастаярца дуьйладенна дола Ӏилма-тохкама балхаш чакхдоахилга а.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР юртара гӀирсаш хьалдара Министерствана тӀадиллад поселкаш комплексни экспериментально - хьожама хьалъеага вӀаштӀехьдоаккхар, 1969—1970 шерашка хӀара областе, крае, автономни республике цу тайпара цхьа-цха поселок хьалъеага Ӏалаш а дай.

СССР юрташка гӀирсаш хьалдара Министерствана союзни республикай Министрий Советаштен тӀадиллад пачхьалихени колхозий юкъарен гӀирсаш хьалдеча организацешта индустриальни методаш юрташка гӀирсаш хьалдара юкъекхухьилгеи капитальни вложенеех пайда дика гӀа ацилгеи Ӏалашдергдолаш йола производственно - техническа база бӀаьрччача цхьан планагӀа хьалъяра де дезар делга.

СССР, юрташка гӀирсаш хьалдара Министерствана СССР юрта боахама Министерствана тӀадиллад колхозошен совхозий болхлоцен гуйранӀаш вамалаьа гӀирсаш хьалдеча дакъа лоацаргдолаш уж юкъесзарен царна гӀишлош хьалъяра специальносташ Ӏомадарам болх вӀаштӀехьбоаккхилга.

Нийса лаьрхӀад СССР халкъа боахама карагӀальнарий выставке а халкъа боахама карагӀальнарий республикански выставкашка а юрташкара нах баха моттигаш эргайоалаш хьалъяра толашагӀа йола опыт шерра хьахьоккхилга вӀаштӀехьдаккхар а хӀаьта нитта юрташка цӀеноц хьалдара толашагӀа йола опыт кепайоалов тӀа, радио чу телевиденен гӀолла шерра юкцар а.

КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советой хьакхайкадаьд партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка юрта боахама берригача болхлошка, гӀишлошъеча, проекташ уттаеча, Ӏилма-тохкама организацей коллективашка цхьана шоай творчески низаш юрташка производственни, чуӀеча цӀенои, культурно - бытовой гӀирсаш хьалдара, колхозийи совхозийи поселкаш тоаяра тӀадерзадергдолаш шоаш дог тийша хилар.

СИХА ЧУЭЦ КОМСАШ

Цахалаш хьаух кхашкара комсех етта автомашинаш Наурски района Ленина цӀерагӀча совхоза чхьагӀар доахкхача заводе. Завода коа аргӀата хьежаш цар ха йоаргӀйоацаш цхьа дика хӀама даьд укхаза.

Комсаш хьайоахача хана тоьаш ийлах транспорт. Цудухьа хьалхе цоай утте автомашина тӀара берташ дӀаьльа аьшка «лодочкаш» оттадир совхозе. Уж самоеьалаш сапна Ӏойоассяра лаьрхӀа тельферни установка яьй завода коа. Комсаш яхьаш заводе царех автомашина хьоеча мӀаро «лодочка» хьа а лаьце автоматически дӀачуйоессаю уж. Цу гӀулакхо болх дика сихбаьб.

Цудухьа, соахка укх хаварчуа доса духхагӀа комсаш хьайӀпай завода коллективо. Планах укх шера 6700 тонн комсех чхьагӀар даккха деза завода. 30-ча сентябра ӀуйранЦ цар коа лаьккхьачар 6076 тонн комсаш.

ХӀаьта совхоза чуена комсаш 7113 тонн я. ХӀара гектара тӀара 62,7 центнер е планаш совгӀа 840 килограмм комсаш йоах боахама. Кхы а чуэцашка 539 гектара тӀа комсаш я цудухьа цкъо йоалаш ала йиш я совхоза коллективо шийна хьалхашка латта декхар толамца кхоачашдергда, аьнна.

М. САЛИХАНОВ.

ГРОЗНИИ, СЕВКАВНИИ ЯХАЧА МЕХКДАЬТТА ӀИЛМА-ТОХКАМА ИНСТИТУТИЙ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ӀИЛМАЙ ТЕХНИКАН ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛАХЬА ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Ӏилман техникен дегӀаккхувлача доккхий хӀамаш карагӀдувларах, республике мехкдаьтта дахаран чакхдахаран новкъостах деш йола керда технологически процессаш производствана юкъекхувларах Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Ӏилман техникен заслуженни деятель яха сийлахьа цӀи йоила:

Алексеева Леонид Григорьевича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института буруш деттача насосий лаборатора кулгалхочоа.

Байбуровий Леон Александровича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьттен мехкдаьттазаводской аппаратурен тохкача отдела начальника.

Брешанко Евгений Максимовича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института директора Ӏилман балха волча заместителя.

Зубкова Александр Васильевича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института буруш деттара отдела начальника.

Игонин Павел Георгиевича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта химически синтеза отдела начальника.

Мирский Яков Вольфовича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института цеолиташ яхарен таза харен лабораторе кулгалхочоа.

Нечай Анатолий Марковича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института интерпретаца лабораторе кулгалхочоа.

Светозарова Ольга Ивановнина — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта продукташта анализ еча лабораторе кулгалхочоа.

Харченко Борис Степановича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта доалла моттигаш карарзаяра лабораторе сектора кулгалхочоа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

Грозный, 1968 шера 1 октябрь.

ГРОЗНИИ, СЕВКАВНИИ ЯХАЧА МЕХКДАЬТТА ӀИЛМА-ТОХКАМА ИНСТИТУТИЙ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьтта дахарен чакхдакарен процессаш эргайоалаш тоаяра дакъе чӀоагӀагӀа бераъте боах барах Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йоила:

Ахмаев Абу-Саита Абубакаровича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института тӀоапаштен скважинаштен гидродинамически методашца тохкам бара лабораторе вокхагӀа волча мастера.

Васенин Алексей Александровича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института опытни завода керттерча инженера заместителя.

Денисова Юлия Трофимовнайа — Къилбаседа - Кавказски мехкдаьтта промыслови геологе лабораторе вокхагӀа волча техника.

Денисенко Николай Антоновича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института керттерча механика отдела стеклодува.

Дорогочинский Ахмий Зиновьевича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института директора.

Дробязко Олимпиада Ивановнайа — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института парткома секретаря.

Намиченков Николай Захаровича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института директора.

Наполеонова Михаил Петровича — пенсионера, хьалха Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института административно-боахама декъашта директора заместитель хинначоа.

Лобков Иван Савонича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института проектно - конструкторски отдела вокхагӀа волча инженера.

Лютер Александр Валентиновича — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта химически синтеза лабораторе кулгалхочоа.

Мельсигеов Сосаркъий Раксайна — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста экономика лабораторе вокхагӀа волча Ӏилман болхлочоа.

Метаева Бэся Викторовнайа — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта заводской процессашта моделирование ера лабораторе вокхагӀа волча Ӏилман болхлочоа.

Мешков Петр Ивановича — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института экспериментальни-механически база слесаря.

Мейдобер Любовь Константиновнайа — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института каталитически крекинга лабораторе кулгалхочоа.

Тюпа Николай Павловича — Къилбаседа - Кавказски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института экспериментальни механически база слесаря.

Шувалова Валентина Ивановнайа — Грозненски мехкдаьтта Ӏилма-тохкама института мехкдаьтта химически синтеза лабораторе вокхагӀа волча лаборантка.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1968 шера 1 октябрь.

БОЛХЛОЙ-ВЕТЕРАНИЙ ДОШ

КОЛЛЕКТИВА СИЙЛЕ — ХЬА СИЙЛЕ

Тха, укх мугӀарий авторош,—Грозне къаьнара кадрови болхлой. Тхох кӀаренна нитташ шераш къахьегама стаж я. Цо тхона маьальни бокъо лу укх письмоца республика болхлошка кхайка.

Тахан, сийлаха-воккха Ленин ваьча дийнахьа денз бӀаь шу дизара бака бовргӀача тайпара накъьбахар духьа советски наха шерре социалистически хьа йоаржальча хана, тха къаьстта безам ба болхлочун сийленах. Болх беча сага дий дожадеш, вай социалистически общественни хийра дожеш мел доле хӀама къахьегама коллективашта юкъера дӀа фу дах доаккхаргдар яхача дешах дувца.

Зиэзах билла бацар вай вахара никъ. Дукха бӀаргаго, дукха ла дийзад. Цхьабакъда, нагахьа сакиа хьо къычакьа а нийсвенна; мичара ваьна, мича вахаш ва хьо вьнна хьайга кьаттача — жоп лургда Ӏа: «Грознера ва со». Хозакетеш, доккхал деш оал Ӏа из. ХӀаьта, нагахьа сакиа укхаза, кье вахача, цхьанна мича болх беш ва хьо аьнна хьайга хеттача, ишта доккхал деш оал Ӏа: «Стари промыслашка», «Мехкдаьтта чакхдоахача», «Транспорте». Доккхал а деш жоп лу Ӏа хьай городе кӀара деннарча къахьегама гӀулакхашца хьай къахьегама даькъиг а, хьай дага йӀовхала дакъиг а допандеь.

Вейна кое, воайчун хозагӀа городаш, воайчун йоккхагӀа городаш вай махке йолга. Цхьабакъда, воай город а вейна чӀоагӀа эзе я. Цунах доккхал ду хӀарана. Цун дӀаяха тоамеш йӀаьхий а, сийрда тазано а я. 1918 шера а тӀехьа яздаьд Сергей Миронович Кирова: «Грозни цун мехкдаьтта промыслайн леархӀам боазаш ба массанена а. Из цкй маӀенга диллача дошо буз ба, хӀаьта политически гӀулакха — революце ког гӀортолга».

Сийлахьа революционни, тӀема, къахьегама традицеш йолаш я Грозне болхлой класс. 1918—1920 шерашка контрреволюцена духьала гӀора кара а нийце турпала къовсам лоаттаберкх мехкдаьтта промышленность толаме юхаметтаоттаяреэи 1924 шера ЦӀеча Байракха орден елар грозненски промышленноста. ТӀехьбьнна боккха къахьегама толам баьккхар Грозне мехкдаьттахоша хьалхарча пятилеткай шерашка. 1931 шера пхе шера план шии шераи эх шеран кхоачашъяьна «Грознефть» объединенанен цун эррнгача предприятешта Ленина орден енней.

Дицлургдоацаш да Сийлаха-боккха Даймахке тӀом лаьттача кхнара грозненски мехкдаьттахой гӀулакхаш. Йоазаргйоацача йоалаш хувцавенний вай Грозный гӀом чакхбьнначул тӀехьагӀерча хана. Воай городага, вахара дикагӀа дола шераш дӀаденнача городага хьожача вайна къаьстта дика кое воай Деккено мел гаьна гӀа баьккхаб. Городеца цхьана хувцаденнад вай а, грозненски болхлой. Грозне кӀанзара болхлой — уж ба лакха квалификаци, боккха кхетам, чӀоагӀагӀа культуре йолаш бола специалисташ.

КПСС XXIII-ча съезда белгалдаьд коммунистически общество хьалъяра доккхий декхараш. Уж кхоачашдар духьа къовсам а лоаттабеш, вай теламе хьоачашдаьд пятилетка хьалхара ях дакъа: вахкьа боахам, къахьегамхой таро лийрхӀачуа сихагӀа дегӀанхай. Цхьабакъда, дӀадо хьалхацика леттаи нарда гӀулакхаш да — доккхий, уйла тӀаозеш. Къамаьа вӀалла дог а дегӀацӀ Кхоана кургдар бӀаргаго безам хинна ца Ӏеш, хьай къахьегамце из кхоана сихагӀа гергаккоечее я безам ба. Цун уйла еш а из деш а ба Ӏалашьмата дукха грозненцаш.

«Красный молот» яхача заводе, масала, къахьегаш ба производства дукха ветеранаш, болхлой бӀарчча династеш хьакый цар. Кхы ца йоахе а вай цӀераш йоаеергьа Иодисий, КапустовгӀар, ФилатовгӀар, КомаровгӀар, Дьяченкар, ТягунингӀар, ДьяковгӀар.

Заводо доккхал деш я Иодисий тайпен цӀи. ХӀана Иодисий дезалера укхаза боли беш ворхӀ саг ва, цхьата кхо ветеран хӀана пенсе тӀа а ва. ВоккхагӀа воле Иодис — Дмитрий Петрович — заводе балха венав цушка тӀьар волаш 1923 шера. ТӀехдика хиларца хьабоазийтаб шоаш цун къонгаша а — болат лоаладеча цеха мастера Советски Союза Турпале Алексей Дмитриевичан № 13 йолча цеха мастера Владимир Дмитриевичан. Цу болхлой дезало йорадеш лелаю заводской коллектива къахьегама традицеш, даьхен сийи толамаши дабе а деш.

Старопромысловски районе массаза а сий деш вовц СолнышкингӀар, Шаумянар, СеменовгӀар, СлесаревгӀар болхлой династеш. Солнышкин Семен Константиновича болхло, мастер, участка начальник волаш ткъаьнитт шера совгӀа болх баьб промыслашка. Цунна Ленина ши орден енней. Дас хьадена гӀулакх дӀахо кхухьаш ва хӀана Дмитрий Семенович.

Буруш деттача мастера Степан Егоровича Слесарева пхийтта шу даьлча дӀабоалабаьб шей къахьегама никъ. Цунна къахьегама ЦӀеча Байракха орден енний, из СССР Лакхехьарча Совета депутат а КПСС XX-ча съезда делегат а хиннав. Даь лерргӀа вахав Виктор Степанович а. Итт шу хьалхагӀа сварщик волаш болх дӀаболабаьб цо укхаза. Балха воале-

(Чакхдоалар 3-ча оагӀо тӀа).

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ГуйраН шолагӀа бутт — октябрь хьатӀаьттаб, цхьабакъда, кхашкара балхаш лаьгӀденнадац. 1-гӀча октябре 26 эзар гектара тӀара е дерригех 95 процент чуденад гиадуаргаш.

Генараш дохкара пачхьалихен план кхоачашъяьй Гудермесски, Урус-Мартана районий боахамаша, из кхоачашъяь боалаш латт Сунженски районе а.

ТӀехьаьисарех я Грозненски, МалгӀабика, Наьсарен, Шаьла районаш.

Соахкарчуа сихагӀа леладу укх шера вай механизаторашта хьажкӀаш чуэцара балхаш. Из культура 51,4 эзар гектара тӀара чуйица яьккхай е кхаь дакъах шиъне тӀара. ХӀара гектара тӀара 33 центнер хьажкӀаш чуэц Шелковской района боахамаша.

3695 гектара тӀа дӀадийначо дурах, 957 гектара тӀара лар чуйицад. Цох 26 процент хул, хӀаьта шелкопчекаша хӀанзале ах хьукъам чубеъаб.

Дика хьувкъаьй укх шера комсолаш. Царех хьаьккхараш 65 процент, хӀаьта Наьсарен районе кхы а дукхаьа — 74 процент. Наьсарех, Сунженски районашка хӀара гектара тӀара чуэцкъ 11—15 тонн.

Шекара свекла ерригнех 28 процент хьаькхай республике, тӀаккха Гудермесски районе 42 процент. Соахха сапна дика хьийкъай из культура укх шера а. Дукккача боахамашка гектара тӀара чуэц 250—300 центнер свекла.

Шекара заводе дӀакхьачай 45 эзар тонн свекла е планах хьачуэца езачох кхоалагӀа дола дакъа.

ХӀана совхозийи колхозийи кхаша гурахьа дув хлатан дӀадувш латт. Уж хӀала дӀадийнад 66 эзар гектара тӀа. ДӀадо дезачох 39 процент хул цох. Малгобекъ, Наурски районашка кхаьел совгӀа долча лаьтта хлатан дӀадийна баьнаб.

ВӀаьстан юхье дӀадувча хлаташта лаьрхӀа 70 эзар гектар лаьтта ахаш е шичох 40 процент. ДикагӀа вӀаштӀехьбаьккхаб из болх Гудермесски, Малгтеречни, Сунженски районашка. Зябь ахара план 53 процентагара 62 процентага дӀакхоечаш кхоачашъяьй цар.

Чуйина къахьегаш ба комсаш делераш а.

Пхьоеши пункташка тьочуена комсаш 65 эзар тонн я.

1-ча ОКТЯБРЕ КУЛЬТУРАШ ЧУЭЦАРА, ЗЯБЬ АХАРА, ХЛАТАШ ДӀАДЕРА ЙОЛА СВОДКА

(цайн процентийца)

Районаш	ХьажкӀаш	Шекара свекла	Зябь	Хлат дӀадийна
Ачхой-Мартана	76	33	41	26
Ведана	24	—	14	46
Грозненски	68	16	29	49
Гудермесски	74	42	56	38
МалгӀабика	52	21	38	44
Малтеречни	91	—	62	65
Наьсарен	36	—	27	23
Наурски	79	—	46	56
Ножай-Юрта	2	—	3	23
Советски	3	—	11	19
Сунженски	61	2	53	27
Урус-Мартана	60	28	31	23
Шаьла	57	23	50	22
Шелковской	69	—	25	44
г. Грозный	100	—	30	—
Еррига республике	62	28	40	39

ВӀАШАГӀЙОЛЛАРГЬЯ ВАЙ ЖУРНАЛИСТСКИ ЛЕНИНИАНА!

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ ПЛЕНУМ

СССР журналистий Союза правлене кхоалагӀа пленум хилар 1-ча октябре Москве. Цига дакъа лоацаш хиннарашна ладийгӀар Союза правлене председатела, «Правда» газета керттерча редактора М. В. Зимянина «Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара кийчо яра хьакъехьа КПСС ЦК-ас баь соцами СССР-в журналистий Союза декхараши» яхача доклада. КПСС ЦК Соцам тӀа къаьтта хьахьецхад В. И. Ленина воали цуп хьехама вахара низаш. Деррига партийни хьинарца, лакхача публицистически говзалца, политически ираша социалистически идеяш чӀоагӀъе, буржуазий идеологи хьагучаяка езаш ба советски журналисташ. Кепайоазон тӀа, радио чу телевиденен гӀолла хьакъувкха деза адамий гӀулакхий деррига доакъошка ленинизм котъювлаш хилар.

Журналистски лениниана вӀашагӀйолла йолаьй. Юбилейна кийчо еш цу тайпара план оттаьй Московски журналистски организаце. Ленина публицистически тӀехьаленах, кепайоазон партийноста ленински принципех лаьца теоретически Ӏилман конференцеш чаккхъяха лаьрхӀад. Кепатеха арахецаргда «Ленин Москве», «Ленински школа публицисташ» яхараш санна дола книжкаш, ленински темана хетадаьча фотографейи суртийи альбомаш.

«Закавказья кепайоазон овгӀонаш тӀа халкъий ленински доттагӀал хьахьоккхар» — цу темана хетаде дар Азербайджана, Армене, Грузе журналисташ творчески вӀашагӀкхетар. Молдаве, Казахстана, Таджикистана, Волгоградски областа, Красноярски края, кхыча журналистски организацешка конкурсаш кхайкаьй Ленинах а цун васкеташ кхоачашдарах а лаьца очеркаши публицистически статьяши дикагӀа хьан язъю хьажа. Массе а метте фотовыставкаш оттае леэ. Царех цхьаергий цӀераш ера я: «Ленински васкетех», «Халкъ — истори кхоллар», «Ленин вайца ва».

М. В. Зимянина белгалдаьккхар Ленинграда кепайоазон болхлой опыт теркалъе метаргйолаш хилар. Цар кийчъяьй «Поезд номер 4001» яхача книжкана юкъеяха дукха саъердане материалаш. Из да 1918 шера марта В. И. Ленини Советски правительства членаши Петербургера Москве бахача маршрута тӀа лаьча городий поселкай тахана дехах дола дувцар.

Каракумашка гӀолла бетта нохол вага вӀаштӀехьдаьккхаб Туркмене журналисташа. Цар йӀаьхий материал гульяьй хьалха тӀехьайиса цийнача Россе юстарча моттига экономикен культурен дегӀалра хьакъехьа. ХӀана язлен да «Ленини Каракумаши» яха книжка.

ХӀанзалца хьа корадаьнна хиниа ленински кулгайоазоши документаши хохаш да «Правдей», «Известеши». ГучаьннаЙ легдоахийла кулийташ йола хьалхара результаташ. Цхьабакъда, белгалдаьккхар доккхадайчика, из юхьиг мара яц. ЦӀахо — боккха, къахьегаме, безам тӀабоаш бола болх. ХӀана В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз бӀаь шу дизар кувцаргдолаш йола хьайда планаш кийчъеш я газетий, радио, телевидене еррига редакцеш, информационни органаш. Партийни активо, болхлойи юртарчен корреспонденташа, кешараша дакъа а лоацаш оттаеш я уж планаш.

Доклад чаккхъьначул тӀехьагӀа прениеш йолаелар. Творчески планашта дагабьавар «Ленинградская правда» яхача газета редактор М. С. Куртынин, «Коммунист Украины» яхача журнала редактор Я. К. Пашко, «Ульяновская правда» яхача газета редактор К. П. Тайдашенко, СССР Министрий Советерча кепайоазонна йолча комитета председатель Н. А. Михайлов, КПСС ЦК-ерча марксизма - ленинизма Института директора заместитель А. А. Соловьев, Узбекски ССР Министрий Совета кепайоазонна йолча пачхьалихен комитета председатель З. И. Есенбаев, Московски журналистски организаце правлене секретарь В. В. Бонч - Бруевич, журналистий Центральни цӀен директор И. И. Зелин, кхыбараш.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара кийчо яра хьаьда декхараш белгалдаь бола соцам тӀаийцар пленуме дакъа лаьцараша. Ильича образ оттаеш йола керда документаш гӀулакхара даьккъера дика тӀулакх, белгалдовкх соцам тӀа, дукхача шераш хьалхагӀа денз толама хьайоллаь журналистски лениниана дӀахо яхьар — советски кепайоазон беррига болхлой бехктокхаме декхар.

Шоай дог - уйла вьетнамски халкъо американски империалистий агрессена духьала лоаттабеча турпалерча къовсамна хилар кувцаш йола телеграмма яхьийтай пленуме дакъа лаьцарий цӀерах Вьетнама Демократически Республика журналистий Ассоциацега.

(ТАСС корр.).

МОСКВА.

КОЛЛЕКТИВА СИЙЛЕ — ХЬА СИЙЛЕ

(Чаккхе. Доладар 1-ча агlо тlе).

махье а дешош мехкдаьтта институт йисте а яьккха, тохкама кlеарга бурув детта мастер хилар цунах.

Шовзткъе шу дlаденнад Гаврийл Калустович Шаумяна Стари промыслешкара мехкдаьтта промышленность дегlайоалаера. Цун кхо кlант — Валера, Степана, Владимира — шоай дай къахьегама сийле кху тlа а айю. 1926 шера денз къахьегаш кхьовгlа Алексей Кузьмич Семенов. Цун да Кузьма Евдокимович — Старогрозненски майдашка эггара хьалхара скважинаш ахьарах цаI. Из вар эггара хьалхарча Турпалех а Ленина ордена кагарах а. Хlаьта цун шоллагlа воlа вoI — Степан Кузьмич — токаргара хьаволавенна «Старогрознефть» начальникега а Грозненски горисполкома председателега а дlакхаьчав.

Шийтта шу гаргга да а бурув деттача мастера Магомадов Муьлада «Старогрознефть» НПУ цlена болх бу. Из дика производственник а лоаркlаш активист-общественник а вa. Из Нохч-Гlалгlай АССР Лакхечарча Совета депутат ва.

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоакхача заводе дукхача шераш бола болх бу Александр Карпович Репешкова. Хlанз цу заводе къахьегаш ба цун йоI Тамара Александровнай вoI Виталий Александрович. КПСС XXIII-ча съезда цlерагlча Грозненски крекинг-заводе дика болх бу Янов Константинович Величко, цун къонгаша Петров Борисац. Итт шу да Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоакха заводе фрезеровщика Чакаев Лёма Хадзимурадовича болх бу.

Дикаьца цlе хоз да Октябрьски районе бурильщикий Василий Дмитриевич Карпенко, Иван Константинович Лысенко, мехкдаьтта доахача мастера Иван Андреевич Пронина, локомотивни депе машиниста Владимир Борисович Айрапетова, водителя Михаил Андреевич Сенича, кхычар гlулакхаш.

Вайна дика бевз вошаца цхьана болх бераш. Дукха а дукхагlа бераш цlена, тешаме нах ба уж, лелаш йоаггlача тайпара лелаш цар болхлочун цlи. Къахьегама дисциплина толкхаь? Прогул ах? Уж тайпа хlамаш вlаьлла хила йиш а яц аьнна хет царна. Тlаккха ноахъостаьше, коллектива сий дергдацар. Хlаьта коллектива цу хилча моа малав? Низ болча тохь тlера lодежа миска гlалг.

Халахета а, вайна юкъе ба болхлочун сийле еза ца леврхlаш бараш а, балха тlерабуваларш, цхьанекъера кхычаьа балха удараш, малераш маларш, кхинар кхедераш, лечкаькхаш доалакьенах ца эттараш, брак ераш. Ма доккха эз да цер дер? Дlауйлаел ваш ешаш. Сенна горад Грозне предприятешка балха тlера буваларий бахкагlа дейнад итт эзар сага балха ди, укх шера эхх бетта иккы а пхи эзар! Из-м ма дий шовзткъе итт сага балха вола предприяти бlаьрчача шера болх ца беш леттара ниййсса.

Хеташ да, болха тlера буваларча вайна вошита за дац, аьнна. Ниййса дац. Пачхьалкхенна да за вайна хlаранена кхина за а да, цо вайна доагlар доаду. Пачхьалкхe — вай я, цун хьашташ вай хьашташ, цун сийле — вай сийле, цун низ — вай низ. Цудухьа балха тlерабувалар — вай новкъост вац, цунна гlоттадe мегаргдац.

Эхь а хет, вала а вет, болар тlа ийцца йоккаш лечкаьйкхаш сиха да а вай эккай прилавкаш тlа мера моттиг кила йиш йоаца хlамаш бlарговйча. Уж, дукхагlча хана, кхьаьа мера ца йоагlа гlайн-тайпара материалаш хул. Массанена а ноа вай заводашкара, мастерскошкара, складешкара уж базаркой ба хкила. Бакьанца гоазал йолаш волча сага лочкьор а дац, цхьдара кlезигал бlаргавайтаргьац. Далла, сий доаца, балха тlа а тешама болца нах бо-ал из дераш.

Хьовла ца деш дита йиш яц мехкдаьтта продукташ йоаш хилар а. Уж кlанз а lалаьмата дукха йоа. Дагаьна новкъе а долаш массаьа а уйла ю: «Халкъе рузкъа ма дукха доа-кх хlанз a!»

Цхьабакъда, масса хана тоъал принципиальни цхьан накъаца дий вай цу хулламца кхоьвсам лоаттабера гlулакха? Цу тайпара эхь тlадахьаш йола факташ кхьт иаста ювций вай собранешка? Халахета а, гlулакх шера дlадайзачул тlехьагlа мера хьовкедац вай из.

Къуннаш рузкъаь lагъиарг очрач дукха гаьна ваьнлаец аьнна хет бракаш вар а. Шийна ковшинаьа бракаш фуннагlа даь а из контролераш къайла кхуьлаш вола из лачкхьелхьенгара дукхагlа хьоззаде гlийрта ца lеш, вайна массанена зо деш а ва.

Цу тайпарча гlулакхаша эхь ду БОЛХЛОЧУН курача цlера. Цу тайпара гlулакхаш массаза а гоама хиннад гоазал йолаш волча сага. Кхьметтал боацча мехкаш капиталисташта бухь сеттабеш ца волаш, цу хана а эхь дацдац цо шийна эттача гlоала тlаьхьена тlамлыгаие, ца хьазарийца бац цlена чакх ца бакхарца.

Вайна гаргера а хетадаш а да укх деношка сийлаьча ленински юбилейна хила доаггlаш дола кlамаш вергlдувлаоа тlаьхехаш болхлоша дегаш айденна копейоазон тlа, радио чун телевиденан гlолла деш дола къамаьлаш. Цар йоах, болхлоек волча сага бокъо яц ва предукци арахеца, хlана аьлча цунна тоам бац ший цlи кlарчвалхар. Вай къаллаоц къахьегама дисциплина толхоерашкара жоп цlеаргlа дена дезе аьнна царна хетар а.

Ткана, къахьегама ветерашита, хет: дения кхоьвсам лоаттабеца бергбац къахьегама дисциплина толхераща — балха тlера буваларщаш маларш маларщан, брак ераща а хулиганаша а, зулам доаларшаь, советски болхлочун сий дайча цlера эхь дераща.

Кадраш болхлой — хlара предприятера lалаьмата бокла абщественни низ. Долча кlаравар ше шийгера дlавоалаала веза. Кхаьчам бац хьо хьа дисциплина йолаш тешамаш, гlулакх бахктохама хеташ лелaдеш, эттача гlолла кlаларавувла ца гlертаса вар аьнна. Уж оамалаш вонхар а дlацергбеш вlаштlехьдакхза lа гlулакх. Кулга цlена вовцар юха соцаве.

Цу гlулакха гlоттае веза эргига производственни коллективаш. Коллектив — уж вай да, йоакхо цаl хилераш, лергlар цаl хиладаш вlашагl дувзадечна дола болхлойн гlулакхера нахи. Хlаьта, нагахьа сенна вай предприяте маларш маларштан хулиганаштан, балха тlерабуваларшта а кхинар кходераш а моттиг керпаьала, цунна бакхе дераца вай ваш да.

Болхлар хьайла сенна мугаргдаа. вошита лоаш а ца ловш доле а дукхаза а вай могаду цар лeлaдераш. Моллагlа болхла смена тlа ва гайча, балха ца воагlаш ца ди дьакъсоча — цунна бокх баш сar кхиац. Кхы а массаза дийнакъа из айлаенъа ийлачо — тlаккха мера хилац вай цеховни собрани.

Дукхагlа йолча хана цу собранешка болхлоша цlергlа бехна бу дисциплина толхераш, жоп дей царгера. Цхьабакъда, цеха начальника а мастера мера къамаьл ца деш, болхлой йист ца хулаш lодда багlаш собранешкера хул. Цхьобараш кхьметтал балха тlера ваьначун гадачча гlерташ бола а кхаьмаш багlаш хул, из эгlазваве кхараш. А, вода а къамаш гоамбар да гlерта гlулакх дац, доагlар дизза хьадахa деза малераш малерашкара, хулиганашкара, машар хила мегаргбац царца. Тlаккха хозургба царна новкъостaшта хьалхашкара шоай бахктокам, из ма бaрра кхоргба коллектива — болхлагlехь партаризм кхетамехьчи воздействие иня.

Цхьаболча болхлоша кхьона йолча хана денз дlана лораац сийле? Цун уйла кхачуя гlехьагlа, дагаьа соцаш бу: цу гlулакха гlo а да бахке. Кхьа терналду керда балха болхлерашь доахa гlамаш? Кадрой отделешка кlезига йоакхо ю коллектива юкъе воначa зlамигача сага боккхача, дикача болхлой дезала член а хинна дlаэттарах ше бахктокхама хилар кхетадерон ходалерен.

Цеха а нийтта мера керда ваначунца дага а боалаш кхьамаьл дац, дувцац цунна заводерча традицеш, кlерa профессех доалаcа лоцкlе мача хlамаш. Из хьачу ма кхьачинга а цунна болх ца луш а хул моттиг Кашцатара Петрова, Петрогара Сидоровага лакк. Цул а вона да, дикачa традицей йоакхо ца а вш, ше мастер хиларах сонта а цаьнна, къоначо болхлочун сий lагlаеш хилар. Цу моттиг учийкъац къаролаь да узийт, эггара хьалха цар хьанйцача оаласа малар мала гlерт.

Сое тlехдоах аьнна ала а терлу тlейга. Иштта хила а мег. Вайна хоа, болхлочун дика цlи бlаьхьаш боле нах кlаро коллектива дукха а кlезигагlа болга. Цхьабакъда, уж тайпа нах болаш ба, доллача хlамах дог лелхийт цар. Хlаьта цкъаза дукхьал эргигача коллектива вахар а толхаду. Цудухьа вeха тlаьхех цу тайпарча нaха дукхьаьла къахетам боацаш кхоьвсам лоаттабеpа болхлой коллективaй мугlергlа балха тlерабуваларшта, дисциплина толхерашта соцстраха фондера а чухнахьарча махкашка салагlа а дерба дайте санаторешка а аха путевкаш ма телийла, предприяти фондера материальни новкъостал ма долда, дикагlа долча беттaшка отпускаш ма телийла, балха воацаш декийта деноw отпусканa тlеpa дlадоккаьда, и. кх. дl.

Тхо административни гlулакхаш некъдаькаpa тlаьха кхиа lац. Цар воздейстан чlоагlьар дуза, тамна хетача, эргигача коллектива кьинарe денъа а лоцаш чакхдахa деза уж.

Масала, Петри Мажьмади кердача квартирана очередагlа латт, хlаьта лепсерeш воча нийха оамалаш а, къаренкъаш мeя, балха тlерабувл. Сменни собрана болхлоша шеаш къоастаде деза цар очередь тlаьхьайоаккхьига. Из соцам эргигача цеха дlабовзийтарал тоагlа цар дезалашта а бовзийта беза.

Нах цкьатара бац. Хlарана ше-шай а оамал. Из къахьтта дагахьба деза кагирхоща болх беча хана. Зlамигеча сага дог нийкъад. Из кlана хиннад цунна халчца бехи ма бийкка цунах, болх вlаштlехьe ца беелаш хила мег зlамигеча сага, гlад а аха бергболаш вар хlама кулара; цlагlа цаl хиннa хургдa: доттагlал наккдаьнна хургдац... Вахана метта фуннагlа а нийслу. Воаза, дагаьала, дога дlоагlа лаха. Кородаагlа — сага тlехьагlа валлалца беркал аьаргдa хьона.

Цхьайолча заводашка шоай цхьа оамал а: къоначарна кхьеш болхлочун цlи луш. Из дика да. Кхы а дlахо дахача фу дер-хьor!! Хlара керда хьачуэцаш вола болхло: ваина из миччa бесса вале а, хе а ймала из заводе хьачуэцаргоала пopядок юкъайоалaйча бакъахь ярий-хьor!? Цу юкъе цо наx а зуергболаш, ше а хьавьокхаргвaлаш. Дикагlа хургдер керда балха баькхараш къахьегама ветеранашца вlашагlбетталулга, заводе гlолла экскурсе елга, дикагlа йолча традицеех лаьца беседaш елга вlаштlехьдоакхаре. Хlаьта цул тlехьагlа, керда балха вонар нах гул а баь вовзеш коллектива членаллa дlачуэцилга, заводе сий а шай сий а ланзалоеттаде аьнна цунна хьалхашка дош а луш. «Коллектива сийле — хьа сийле» аха дешаш кlаро болхлочун дег чу дувшаргдолеш кхетам белаш беррбац цунна.

Хьалха лeттaча Ърeдприятешка зул болхлой династей сапаердаме сайренаш, къахьегама сийлен сайренаш, къоначa болхлошца ветеранаш вlашагlбеттабалар, квалификаци лларax доле удостоверенеш кlоагlа деадаь дlателар. Дика гlулакхаш да уж, пайдене, лерхlама. Цхьабакъда, цу сайренешта [illegible] тlеpa хьакхашта хилийта деза, цу тайпарча хlара къамaьло дег тохадолийтаргдолаш, дийлургдолаш, вайзар нахьа тlа хургдa хургдолаш.

Хьадуьлa, массаза цхьана а кlарана къахьт-къахьта а уйла эргьа вай, вай дикагlа йолa къахьегама традицеш дlахо дегlа ниiтта кхувoргьа, болхлой бокъача дезаза кlара члена цун дика цlи яза лелаергlолаш ду дeргда. Хьадуьла вoай да йиш мел ер да вай Владимир Ильич Ленин вьачe дийнахьa денз 100 шу дизара деза доагlача тайпара, болхлочун цlерах дог кхoердадергдолаш накъадахаре.

М. Т. РИЗВОКИЙ, «Красный молот» заводa токарь, балха стаж 32 шу;

П. А. ЗИНЕЕВ, «Старогрознефть» НПУ 1-ча промысла скважинаш лаьтта оборудованe ремонт яра оператор, балха стаж 24 шу;

М. С. НЕВЕЖИН, Грозненски мехкдаьтта чакхдоакхаче заводa № 1 йолча цеха 11-ча установка оператор, балха стаж 32 шу;

Г. А. СОЛНЫШКИН, Грозненски вагонни депе вагонашгlа вала вагонашна кьовчар, балха стаж 32 шу.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга

ЦУННА БIАРГАГАЙНАВ ИЛЬИЧ

Партийни архива фондашка дада. РКП Х-ча съезде чувахр юкъе луш дола бихкам 1921 шера 24 февраля Грозненски партийни организаце юкъарча районни собрание решении. Решение тlа дlаладьд: «Къилбаседа Кавказа политически вахара кулгалде лезар г. Грозне пролетариат хилар бакъ а деш, парте Х-ча съезде оцар lие из шера Грозненски партийни организацена юкъе яьхаза эрт ца хилар, литературой кхьдола предметашц вlалла ца тоъаро парткома балха новкъарле еш хилар. Совещательни голос бокъо а йолаш цхьа вихал парте Х-ча съезде вахийтаза цартвеащ лоархl собрание...».

Совещательни голос а болаш РКП Х-ча съезде вахийта вайнаьа Н. Г. Понятков вар.

Цу документаша вайга хьакхоачаду гаьннарча хано даькха ца, шовзткъе вopхl шу хьалхагlа хиннача событешта дуxтlахоанахь, Владимир Ильич Ленинца хинна къамаьлаш дагадехийт.

Владимир Ильич Ленина аьнад: «Ахархой кагийча боахамех даттача мехка цlахо социалистически эдаци хьалъе lомалу вай... Фуннагlа-моллагlа хуле а, гона тоxача ханара дьовзамаш мел хала хуле а, къел, мoцал йолаш, боахам беда цале а, вай дохаргдац, вoай гlулакх чакхдоакхаргда».

Цу хьаладка хьайийлар парте Х-гlа съезд. Цо дийцар доархlамегlа дола экономически, социальни, политически, партени чухьара денаш.

Шийка дагадоагlараш дувцаш Николай Гаврилович Понятковa лаху бaьччa а хьехархо а хинначa сийлахь-воккхача Ленинца цо нийсвалларах.

«1921 шера 8 марта Кремлевски дворце съезд хулача гулбелар делегаташ. В. И. Ленин гучавалаpга сатесcаш дагlар тхо. Хlаьниз Ленин хьагучаовлалашехьа а, съезда берригa делегаташ цхьатаррa хьалгlайттар. Тоараш деттaшк моарша хеттаиш тlахийцар оаха вевa баьччa. Цул тlехьагlа вале сатийра, Ленина шиi къамаьл дlадехадир. Делегатaшта тlа гуча а хилла мукъаменгахъ къулкхаш Марксах, Ленинах а, халкъе фу [illegible] Болшевикех парткомаш [illegible] машца эзараш гонналка Ильича Ильич вувзаденна вoдаш сийна хеталера».

• • •

Боалхоша юкъе вахаш дlаоалаьденна Николай классовеи хьоьвраш бийза. Махкаьттa [illegible] станицашк помещикий вахаш дlадоладир пхийттe шу даьнначa кlaнича шей къахьегама вахар.

Дунна за [illegible] Нурсйна вaда бoахь бош, Хьалхара дунен тlом а болабенна, эскара ваьккхар из.

Оамалашь, кlамах кхеташ боацача [illegible] [illegible] [illegible] сar.

Дlахоалар Сийлахь-боккхa Октябрьски социалистически революци. «Фу дерда! Хьанца гlоргва? аха кхттар леттацар Понятковa хьалхашка. Уж денош мецагlа а денз ца тьовстадаь дийна дар.

1918 шера ишера хlакевачар Николай Гаврилович шей городе. Контрреволюцe шей деррига низаш верцагlдохадар Советски lедал, шовзта гоама дoла lодеш дlадаьxка, тlаландa.

Дlохарча тlама ийчули бар Н. Ф. Гикало корта летта Грозненски большевикаш. Хала ха яр. Тlема-революционни комитет сихе дlайоалаелар тlема ретав вlашегlйoзна. Шек ца воалаш пулеметни командира хьовзавар Николай. Цунца цьана дlахоалар цун дас воаши а.

11 августа дlабелабелар бlаь дийнакхарa тlом. Дийнахь а бус а уегlар йохиий топаш, эттар пулеметаш, лелар гранаташ. Пулеметаш ротана юкъе а волаш летташ вар Понятков Николай а. Тlом леттар Закан-Юрта, Самашка, Ассиновски... Хlаьта цул тlехьагlа Шерипов Асланбека отрадах дlахеттар дуьхе лоам балха безаш хала нийть а Гlойгlа, lалха-Юрта, Воздвиженски бо боахи тlом а бар.

Гаргахьовчаш леттар хотахом саьлт, Нохч-Гlалгlайчoн къахьегамхоша Коммунистически парта кулгалца шоай мугlараш къовладу, гоамаш меостагlича бloрг хьа ца лoацийтaш оттам зlамиш а йолаш.

Юкера а, хьаlеэттар нотахом сальат. 1920 шера 17 марта Грозне кхаьчар Н. Ф. Гикало корте вола цlа повстанчески отряд. Городе юхеоттадир Советски lедал.

Цкъа санна дукхаза а тамашийна йоккза мейрал гейтар Понятков Николая, хlаьта из бахьан долаш командовани цунна дукхаза бержил а кхайнадьдaр.

1920 шера денз 1922 шерга кхочалца горнобалхлой союза Округни комитета председатель хиннав Николай Гаврилович. Профсоюзашка болх бeш волча Понятковна сийлахьа гlулакх тlадийлар — цхьан оагlорахьара болхлоштен гlуллакхорча кхин шоллагlча оагlорахьара Центральни Мехкдаьтта управлене администрацешн юкъе дlа эггара хьалхарча коллективни договоре куг яздалга.

Сийлахь-боккха Даймехка тlом болабеннначул тlехьагlа эскаре а ваьккхе, фронта воxийт Николай Гаврилович. Цу деношка а, граждански тlема шерашка санна, Даьхенна хьалхашкара шай декхар сийленца кхоачаду Понятковa. Эшаьча фашистски Германе бlена — Берлине чаккхeдар цун тlема никъ.

Маьршача вахаре денешка, хьалхагlа а санна, партийни боахамех балха чуйира Понятков, хlаьта пенсе тlа ваьнчул тlехьагlа а общественни болх битенцар цо.

Иштта вахаш, болх беш, кьоасам лоаттабеш хиннав тешаме большевик — ленинец, революци бlухо Николай Гаврилович Понятков. Даьхенин революценен гlулакх дара дахьъе хьоцам ба цун оамал.

3. КИШИЕВА,
В. ДЕРИГЛАЗОВА.

ХЬАЛХАРА ЗАНЯТЕШ

Самардийнаьа шоай хьалхара занятеш дlайолайир Грозверча «ГАРО» завода марксизма-ленинизма ларда lомачe дешара группашa, комсомольски политдешара школе дешархоша.

Марксизма-ленинизма ларда lомаеча IV дешара шера группе занятеш кулгалдеш вар заводе керттерa конструктор пропагандист М. И. Красильщиков. Вeлгaлданина доагlа хьалхарча шера деня цу группe занятешта кулгалдеш из хьавогlийта. Лакхара образовани, тоъал пропагандистски балха опыти йолаш, шийн предмет кlоаргa довзaш вa из.

Хьалхарча заняте кхоъттa сar вар. Массааа а ручка, тетрадь доаш занятешта кийчо яь вевавар.

— Вай берригача мехкахоша В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга кийчо еш хьалашка дlахолалу политпросвещене керда дешара шу, — аьлар ноа Красильщиковa. Цудухьа къахьттa тергам тlабахийтa Ленина теоретически тlехьале lомае деххараш хьалашка отт вайна. Укх шера соахкарчул дукха коалхангlа хургьa дешара программа — марксистско-ленински философи lомаe делалу вай...

Иштта дlайолайир пропагандиста хьалхара занятеш. Ладувгlараша дика кхетаергйолча меттаца вахаpeра дукха масалаш ккулаш дlайийцар цо «Философех боле кхетам» яха хьалайра тема.

Пропагандист тема дlайийца ваьлча лукха сакъердаме хаттараш дир ладувгlараша.

С. ШАДИЕВ.

• • •

Лeрттlа вlаштlехьчиша дlайолaйир хьалхара занятеш «Малгобекнефть» III промысла коммунистически къахьегама школе. Керттерча дакъе кагирхой ба школе ладувгlараш.

Хьалхарча заняте В. И. Ленина биографе вовдиа даьккхай лаьца дийцар пропагандиста мехкдаьтта доакхача мастера М. В. Пушкара. Цул тlехьагlа «В. И. Ленин ваь 100 дизарга кийчо ярах» КПСС ЦК соцама керттерча дешаел. В. И. Ленина цlерагlийна накъбaолийтача промысла коллектива еча кийчонах, тlайийца социалистически декхараш кхоачашдара хьалхашка леттача декхарех дийцар цо.

Материал промысла практически гlулакхашца ейхха юкъе йоаш чакхьаийххар занятеш пропагандиста. Ладувгlараш рашa болиж чакхьабaлар заняти.

Г. ЛАВРОВ,
«Ленинское знамя» яхача гоното автотрудовой.

• • •

Хьалхара заняте хилар Мальсаров районa «Электроинструмент» заводе «Кругозор» яхача комсомольски кружока.

В. И. Ленина ВЛКСМ III съезде дечa хьамаьлах лаьца лекци йийшир пропагандиста Мальсагов Зурабa. Кхоалагlа шу да цо цу кружока кулгалду.

Иштта хьалхара заняти хилад шоллагlча шера марксизма-ленинизма ларда lомаеча школа ладувгlарий а.

Заводa парткомо хь кийчо белгалa яр. Хоза кийчьяьта сийрдача кабинеташка дlайолейир занятеш дешаргаша, эша литература lалашдаьа, опыт йола пропагандисташ хьожабаьб кулгалде. Лерттlа вlаштlехькъаьльха чакхьаьлар хьалхара занятеш заводa шинна а школе.

Г. ГАРСИА.

• • •

Шоай хьалхара заняти дика кийчо ва дlайолайир Сунженски районa «Красная Армия» колхоза марксизма-ленинизма ларда lомаеча школа ладувгlараша. Укх шера юххьанца болх бе йолaенаb из школа.

Школа пропагандистaьа хьожаьб клуба заведующи Пантелеева Варвара Пантелеевна.

Колхоза клуба цlеча уголке хилар занятеш. «Фу lомаду КПСС истореха» аьлaш да цун тема.

Цe дувцар районe, республикa вахара дуваеш, парте историех лаьца масалаш кхулаш дlайийцар хьалхара заняти Варвара Пантелеевнас. Тергам тlабахийта ладувгlар цунга колхозхоша, шоай тетрадаш тlа ихьадона йоазош дора.

Политдешара систeми юкъе колхозе вокхавар а зlамига вар а юкъевеза парткомо. Масала, шовзткъеитт-пхийттe шу даьнна бa укх шера парте махка чухьарчeн доазол арахьарчен политика керттерa проблемаш lомаеча лекторе ухараш. Самардийнаьа цар а хьалхара заняти хилар.

П. Ф. АРТЕМЕНКО,
КПСС Сунженски районa политпросвещени кабинета заведующи.

Премеш дукхагlа хиннай

Материальни поощрене фондах пайда миштта эц химически мехкдаьттан машиностроене Министерства предприятешка? Цу дешага хьежар ВЦСПС Секретариат.

Планировани экономически стимулировани керда системa промышленноста цу даькъе предприятешка кхьаьрдьаро новкъостал даьд производстви эффективность лакхъяра. Кердача тайпара болх беча заводашка солька продукци яь реализи 11,4 процент дукхагlа хилар 1966 шераца нийсъча. Къахьегама овоарле — 8,5 процент лакхъеннай, алапи — 6,1 процент. Цу предприятей болхлой премеш а хиннай дукхагlа.

Тейкаьне мегаргйолаш я «Тяжпромарматура» яхача пензенски заводе материальни поощрени ера фонд дlа-юха ехьара поряпок. Цунна ларде йиллей масса а тайпаза болхлой къахьегамах хьахиначунца цхьатарра материальни хьашт долаш хилара принцип.

ВЦСПС-а Секретариато машиностроене болхлой профсоюза ЦК-на тlадиллад Министерствашца цхьана материальни поощрене фондах пайда эцара дакъе дола кхоачамбоацараш дlадоахилга. Иштта тlадиллад «Тяжпромарматура» яхача пензенски Котовске цlерагlча кхинна пенсиски насосни заводашка премеш дlа-юха ехьара опыт цу дакъе предприятешка гулъелга дlайоаржаеига. Поал цара кердача система терохех, белгалдоаких ВЦСПС-а секретариата соцам гlа, миштта дукхагlа пайда эца беза къахьегама хьоахаш тар ма ду дукхагlа лакхдара.

ТОАБЕ КАГИРХОШТА ЮКЪЕ БУ КХЕТАМА БОЛХ

КОМСОМОЛЕ БОЛХ БЕЧА КОММУНИСТИЙ ГОРОДСКОЙ СОБРАНЕРА

Укх деношка хилар Грозне комсомоле болх беча коммунистий городской собрани. Кагирхойн соагlа собране бар вай мехка эггара хьалха комсомольски ячейкаш вlашагlьаьхкача дакъа лоацаш хинна ветеранаш, партийни, советски, боахама болхлой.

«Комсомола кулгалдеча теорга де дешрех» аха доклад бир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара С. В. Синельникова.

Таханара собрани, — аьлар докладчика, — комсомоле болх беча коммунистаща, парте райкомий болхлоша, юхьалцарча партийни организацей секретараща партех комсомолех ветеранашца хlанзалца хьа комсомола кулгалдеш баьча болхах цу хьакъехьа хlаначул тlехьагlа де дезарехи дагахла аьнна гулъий парте горкома бюрос. Парте кулгалца сийленца накъьабола вай кагирхой шоай дезача цlейна — комсомола ах бlаь шу дизарa, сийлахь-воккхача баьчча В. И. Ленин ваь 100 шу дизара.

Хlанзарча хьалашка комсомола партийни кулгалдара керттерa лостами формаши КПСС XXIII съездоц «Комсомола кулгалдара Красноярски краевой партийни организаце беча балхах» лаьца КПСС ЦК баьча соцам тlех белгалъяьй.

Кагирхошта юкъе беча балха боккхача доархlаме да хьокхаш балар. Эггара хьалха коммунисташкара ца хилча. Цудухьа, коммунизм хьалхьече комсомола доархlам лакхбара КПСС XXIII съездо комсомола коммунисташа [illegible] аьнна соцам баьб. Из керда а лаьца укх [illegible] шин шера комсомольски организацешка йоккха коммунистий группа хьожалой городской партийни организаце. Хlанз 116 коммунист ва комсомоле болх беш. Из бахьан долаш дукха тоабенаб комсомольски организацей кагирхошта юкъера болх. Дукхагlа болча коммунисташа хьалхенхад шоллаг кагирхой дика организатораш, кулгалхой болга. Царех ба производственно-товарни контора комсомольски организаце секретарь къона коммунист Петров Николай. Из кулгалде оттача шин шера городе дикагlчарех хиннай ПТК комсомольски организаци.

ВЛКСМ ЦК памятни байрах ялай коммуниста Шаровариха Людмилас кулгалдеча Старопромысловски района комсомольски организацена. Доагlаш ёкй лу коммунистий Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоакхача заводa комсомольски организаце секретара Савенков Владимира, «Электроприбор» завода комсомольски организаце секретара Немцов Евгене, «Грозпромстрой» № 4 йолча гlишлой-монтажни управлене комсомольски организаце секретара Хадиев Сеража, иштта дукхача кхача предприятей комсомольски организаце секретарий.

Комсомоле дукхагlа коммунисташ бахийтарах далац гlулакх. Партийни поручени кхоачашъяра хlарне бехкенна лахх [illegible]. Цу гlулакха хьакъехьа партийни группаша юххьанцарча партийни организацей партийни собранешка каст-каста ладувгlа деза комсомоле болх беча коммунистий отчеташка.

Кагирхошта партийни кхиами яра кхьы дукхa а формаш. Дукхагlа тергам тlабохийташ болх бе беза комсомольцашa коммунисташа, партийни организаце секретара, боккха пайда хургба цу хьакъехьа парте, комсомола ветеранашa а. Укх тlеххьарча хана кагирхошта юкъе беча организаторски идеологически балха методаш ургальннай, тоалуш лата кагирхошта къахьегама, политически, интернациональни кхетам балара болх а. Вай республика кагирхой вахаре чlоагlъеннай балха разрядаш телара, къахьегама сийлен деноги, къоначa болхлой слеташ чакхьяхара, моахаленний эстафета, иштта кхыгара сийна йола балха формаш.

Дика къахьегама кхетам лу вай республикa боахамашка вlашагlъехкаш йолча лакхерча классашка деша багlарий комсомольско-кагирхой салоlамец къахьегамец лагераша. Укх шера ийс эзар сar хиннав 13 боахамашка салоlаш а къахьегаш а. Боккхача сакъердане чакхььалар укх шера август бетта хинна къоначa токарий, фрезеровщикий, слесарий кхьатехака турнир.

Цхьабакъда, дукха да кагирхошта къахьегама кхетам балара балха юкъе хоачамбоацараш. Хlанз а дукха дикъехьча болхлоша [illegible] продукци арахеца, балхара дlаухa моттиташ. Комсомоле болх бу коммунисташ ба цу гlулакха беххе бараш. Республика хlанз а лерттlа вlаштlехьбаккхаза ба кагирхошта болхлой професси наравершаьтара, цун цунна безам тlабахийтара болх.

Кагирхошта къахьегама кхетам балара деррига дац партийни, комсомольски организацешка. Массанахьа вlаштlехьдаькхадац кагирхой балха овсарле лакхьергйола хьалаш. Цхьайолча хана кхуаш боагlарий балха режим телкаю, кхераммлех техника дlайоалийтац. Доагlача бесса вlаштlехьдаькхадац общежитешка кагирхой салоlама, бытови хьалаш. Къахьтта дукха да уж гlашлоштъеча организацешка. Партийни организацеши комсомоле болх бу коммунисти декхарийла ба из гlулакх теркал а деш пхе шера шин ханал хьалха кхоачашъяра кагирхой оарцагlбаха, комсомола кулгалдара болх тоабергa хьежжа хургда из гlулакх.

Коммунисташа теркалде дезаш да города бархlшерара образовани йоацаш дукхa кагирхой хилар, царех цхьабараш цхьаннахьа дешаш бац. Райкомашкел йоакхача предприятешкан вlашагlъехкача общеобразовательни политически комиссешa [illegible] цхьаннахьа деша ца вагlаш кагирхо ца тиллийтара. Къахьтта дукха ба нийсхиадаха дала ца баба кагирхой горпищетога хоамийлирщ, «Старогрознефть» НТИ, транспортни машинаш еча заводе, кхычахьа.

Города партийни организаце дика терко яь комсомольски политически дешара. Укх шера соахкарчул дукха дукхагlа хургба комсомольски дешара кружокашка, семинарашка, клубашка деша багlа ладувгlараш. Цига дикагlа бoда пропагандисташ бахийтаб парте горкомо райкомаша. Царна юкъе дукхагlбараш коммунисташ а ба.

Доккхий декхараш хьалхашка лаьт студенческий дешархойн комсомольски организацешка болх беча коммунистаmта. Лерттlа кхоачашду уж къоначa коммунисташа мехкдаьтта техникума комсомола комитета секретара ноа. Мельковске, № 2 йолча профессионально-технически училища комсомола комитета секретара Плостухина, кхыбараша. Цар кулгалдеча комсомольски организацей комсомольцашa дика новкъостал ду педколлективашта студенташтен дешархоштен коммунистически кхетам балара. Успеваемость лакхъяра. Цхьабакъда, белгалдаккха доагlа студенчески коллективашка дешара тlехьбусаш дукха кагирхой хилар а. Царех цхьабараш тесса леладу общественни lилмаш lомадара гlулакх. Нохч-Гlалгlай пединституте дешара тlехьбусача 385 студентех 81 процент общественни дисциплинех тlехьбус. Из партийни организацена вlалла ца йиш йолаш гlулакх дац.

Хlанзa болча кагирхошa зуламера гlулакхаш лелаеш дукха моттиташ а Октябрьски районе. Вераш деша дагlача школашкен цlагlен, домоуправленешкан царна юкъе кхетама болх эшаш лелабеш да из.

Военно-спортивни лагерий балха оамато хьалхех кхуаш доагlача берашта юкъе болх беш хилча берашта юкъера зуламе гlулакхаш дlадаргхилар.

Общественни порядок лорача боккхача доархlане да халкъа дружинашa ду новкъостал. Эзараш коммунисташ, комсомольцаш ба царна юкъе. Вай городе зуламхашта цхьаьккха моттиг хургйоаца гlулакх вlаштlехьдаьккхар—вай сийлен, бехктохаметlа дола гlулакх да.

Мала ма мегаргдоаца гlулакх да дукхача комсомольски организацешка собранеш чакхъяхара ханаш тlехьайхар, цига вош лувача комсомольций активность лоха хилар, комсомольцашна устава декхараш кхоачаш ца дар. Воча хьала тlа да дикача болхлоех комсомола мугlараш дегlаахар. Укх шера бархl бетта 153 сar мера комсомоле хьайцавац городской комсомольски организаце.

Дукха кхоачамбоацараш да комсомольски кадраш кхоачеш уж дlайхьай уттнечен. Укх тlеххьарча шин шера 80 процент комсомольски секретара хийцай предприятешка. Комсомоле болх беча коммунисташа теркалдаза дарадоала дешаш да уж.

Комсомола кулгалдара болх тоабе яхилга да культурен боахамен комсомольций доархlам лакхбе яхилга. Партийни комитеташка, къахьегамхой депутатий Советашка, профсоюзни организацешка дукхагlа хилийта беза комсомольций викалаш. Дукхагlа юкъебаза беза кагирхой боахамa гlулакхашка ипозенкача мероприятешка. Комсомольций дисциплиниеи цар барти чlоагlагlа ма хул дикагlа хургьа къахьегама толамаш, дешар. Хlаьта кхы а дикагlа кхоачашдулургда вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш.

Доклад ювцаш преннешка къамаьлаш даьча Грозненски мехкдаьтта института КПСС истори кафедра заведующе ноа. Фильцина, милице Ленински райотдела начальника заместитела ноа. Пантелеева, КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара ноа. Головенко, КПСС XXIII съезда цlерагlча крекинг-заводa парткома секретарь ноа. Забелина, иштта дукха кхыбараша комсомола партийни кулгалдара болх тоабалар лоаш маьлера предложенеш елар.

Города комсомольски организаце балха юкъе хьинаре дакъа лацарах кагирхошта коммунистически кхетам балара балха толамаш дахарах КПСС горкома бира Сийлен грамоташ елар комсомоле болх беча цхьаболча коммунисташта.

«СЕРДАЛО»
2-гlа агl. № 3 октябрь, 1968 шу.

ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМА ЧАКХЙОАХАШ Я

УКХ шера сентябре Нохч-ГӀалгӀайн АССР-е кердача хьалашка болх беш я 85 процент хӀана яц аьлла йола промышленни продукци хьаеши реализаци еши йола 74 промышленни предприяти. Цул соьгӀа, экономически реформа чакхъаьккхай машиналькъа Грозненски отделене, бухзама предприятешка, автотранспортни управлене.

Доал дара кердача методаша дикка тоадаьд цу предприятей балха технико-экономически хьоккамаш. Масала, ухх шера 8 бетта продукцена реализаци яра боарам, соахка цу хана хинначуница нийсбича 11,5 процент лакхбеннаб, промышленность бӀарчча хьанйцача 10,5 процент мара ца лакхбеннача метте. Цар къахьегама овсарле цу юкъа 7,4 процент лакхъеннай, хӀаьта промышленность бӀарчча хьанйцача — 3,6 процент.

Цу предприятеша керттерча даькъе продукци дукхагӀа ялнхай балха низ кхы тӀа а юкъе ца боалабеш, йешта аьлча къахьегама овсарле лакхъяра чотах.

Къаьст - къаьстача предприятеша боах нинта бу экономически реформа хьалашка?

1967 шера 1-ча январе дена кердача хьалашка болх беш хьайоагӀа Ленина орден долаю «Грознефть» объединени. ХӀана объединенена а цун аппарата а морально санна, иштта материально а дикагӀа хетам да еррнгача мехкдаьтта промыслови управленеша мехкдаьтта дукхагӀа дахар, реализаце планаш кхоачашъяр, пайда дукхагӀа бар.

Кердача хьалашка болх бе йолаеннача тӀехьагӀа объединене боахана гӀулакхаш дикка тоаденнад. Планаш тӀехкхоачашъяра чотах пачхьалкхена кхы тӀа а 500 эзар тонн хӀана денналдаш аьнна мехкдаьтта деннад пятилетка нани шерах 8 тӀа. Цу хана теркалде деза, нагахьа санна 1965 шера 9 миллион тонн мехкдаьтта ... 16 миллион тонна хӀезнгагӀа доалаш мехкдаьтта доакхаргхилар. Дукхха а тӀехьхоачашъяьй продукцена реализаци яра, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхара дӀабода мах лохбара, пайда баккхара заданеш. Цу доллача хӀамаша торе хилийтар дика фондаш иӀашагӀйохка, болхой материальни стимулировани айе. Масала, социально-культурни мероприятеш чуйе дӀеноь хьадаран фонда чотах 1967 шера бериӀ беши чуйе ...

... нағ. Цу ахчах чотах объедикене хьалъю пионерски лагераш, пальха санна дукха дахьа лоац Сочe, Кисловодске санаторей хьалъеча, и. кх. дӀ.

«Грознефть» мехкдаьттахоша тӀапертта къаьлет пятилетка кхоалагӀча шера а. ТӀехкхоачашъяьй мехкдаьттен гаш лакхара, продукцена реализаци яра, къахьегама овсарле лакхъяра планаш, фондаша юха хьажур алсамдаьккхад, товарни продукци хьалорга дӀабода мах лохбара чотах 972 эзар сом кхоадаьд. Цу деррнгача хӀаманна йиш хилийтар стимулирующи фондашка планагӀа лаьрхӀа хинначул дукха а дукхагӀа ахча дӀачутела. Промышленне - производственни персонала бетта юкъера алапи хьалхарча ах шера, соахха цу хана хинначуница нийсдича 17 сом дукхагӀа хиннад, цу дакъе материальни поощрене фондера телача преьей чотах — 11 сом.

1967 шера балха итогех «кхоалагӀча» алапе хьисапе вознаграждени еннай 384 эзар сом.

РЕСПУБЛИКЕ вогара хьалхарчарца 1966 шера 1 апреле дена боахама реформа чакхъяккха йолаеннай «Красный молот» завод. Цу йоккхача коллектива балха тӀа хилочаш кхоачамбоацарши нийсуишехьа а, доал дара кердача методаш тӀа аларо ьттув баьккхар цун кьоахьаман лакхде. Заводе хьалхарчул дукхагӀа юкъехьу организационно-технически мероприятеш, оарцагӀйоах пайда эцаьха йиса резервеш. 1967 шера ухаш но 52 мероприятеш юкъехьаях 290 эзар сом кхоадаьд. Планал соагӀа 304 эзар сома мальха мехкдаьтта оборудовани елар, хьаеи йола зеделенг хьа хӀанар дӀабохьш бола ха 204 эзар нормо - сахьат хоахьд, кходаьд 1.126 тонн металли цхьа миллион тоннал совгӀа киловатт-сахьат электроэнергии. Завода бархӀ цехо юкъейоалаьад продукци саккат доацаш кийчъяран кхы юха тоаш ца езаш йоддашеха а ОТК-ага из дӀателарен система. Поощрененга лаьрхӀа фондаш 1,6 процент бовлакгӀа хиннай 1967 шера.

Шера бахьа балха итогех эггара дукхагӀа вознаграждени яйцай кадолин бохкхоша. Масала, бетта юкъера лаьрхӀача 154 сом алапи эцаш йолча ...

... стерженщикий бригадира йов. В. И. Лукьянцева 136 сом вознаграждени а нул совгӀа, балха хьоккамашь лакха хиларах кхы а 40 сом а деннад. Кузнеца Я. Г. Бехтера «кхоалагӀча» алапи хьадьд 192 сом, хӀаьта из а кхтта иул бетта юкъера алапи мессел хул. Цу кхьан ханна прогулаш ярахи къахьегама дисциплина тохахьарахи бӀарчча шера вознаграждени аӀалла на луш е цкъа маре хӀаьа на душ витав 245 сат, хӀаьта цара доагӀаш хинна ахча дукхагӀа болча болхлоша кхы тӀа а дӀадийхад.

Укх шера 8 бетта план деррнгача керттера хьоккаманта тӀехкхоачашъяь завода.

Лакхе доалдаьча масалаша бокъонца дег тоаш а дийх хьалхьох реформе предприятеша экономически материальни стимулировани фондаш дока кха новкъостал деш хилар.

ЦХЬАБАКЪДА, доал дара кердача методаш юкъехьа болла промышленностья балха тӀара хӀадачи боапараш мингогӀа, дӀадахь, деррга хьоккамаш мингогӀа тоадеу, хьайтача кхчака кхурдар. Факташа хьахьох, кердача система тӀа хьалхача предприятеш хьоккамаш иӀалла хьатара на хилар. Парна юкъе а продукцена реализаци яра планаш кхоачаш ца еран а, из хьанга дӀабода мах бохбаран а, иӀаьта, делхе, иоай материальни стимулировани фондаш бихбоаран резерв а. Вай республике, масала, ухх шера 8 бетта продукцена реализаци яра план кхоачашъяьй 29 предприяте, цу дакъе кердача тайнара болх берех 8 предприяте.

Дукхача производственни процессашта, гӀонна деча, мухь тӀаботтачен йовшастела болхайтта механизации кӀезига яр бахьан долаш дукхахча предприятешка кӀезига лакхлу къахьегама овсарле, нийса лелаяц экономически ца лелабича ярговоаш йолча къахьегама овсарле лакхъяра юкъерча алапенча юкъера юь. Масала, «Терек» яхача мебелни кху чакхйоахача фирме хьалхарча ах шера къахьегама овсарле 12 процент лакхъеннай, хӀаьта юкъера алапи — 21 процент; «Дружба» яхача картехкиш фабрике къахьегама овсарле цу юкъа лакхъеннайца, цхьабакъда, юкъера алапи 22 процент лакхденнад. Дукхача предприятешка хӀана довзаена реализаци яра, материальни запасаш кӀезигакъда ловзана хиннараш.

Уж дешаш дӀахо къеста а мел, хӀана уйла чӀоагӀагӀа тӀахьитта еза кӀоаргагӀа йоахкача резервех пайда эцара, производства эффективность лакхъергӀолча оазангра дена хьоагӀача фактарех пайда эцара. Цареха ггара хьалха гӀулa-технически процесс сихьяр, къахьегам аӀашгӀеха бакхкхлята тоадар, тоашагӀа йолан оцит шерра йоархтар, бола бен йола а керда болх бе йолаийтача а предприятей проектни мощностьаш сихагӀа кхоархлой, и. кх. дӀ. Цу керда тӀа мара аӀашгӀехьаргдац къахьегама овсарле лакхъяра темпаш сихьелга. Цунца дувзаденна шерра болх е йолагӀа болх беш барахь дукхагӀа на а хулийтаеш производство шергӀер дукхха къовсан доаттабеча хьалха латтача предприятий инициатива.

Материальни стимулировани довзалена лела аьлча, предприятей кулгалхоша профсоюзи организацеша цхьана хьалхара сал хӀара болххочуна мел дукха а мел дика а болх беча, цийна малагӀча тайнара, юанеца на цу ІВш, материальни поощрене фондера къаьстта телача премелла а, стимулировани сигэл чьхра къетдеггӀолча тайнара йола фондаша мехала.

Цхьабакъда, экономически стимулировани система эргӀайобаш тоевча хана тергал ца дан дита йогаргдац болхлоша морально стимулировани ега, къахьегамна коммунистически гӀулакх леладдергийолча нанчахкьянгина лекхараш кхоачашдара бехктохаш хетаргӀолчен уйлаши уж хьалхе бела.

«Бахьиина кхьана тарье оаз материально моральни стимулаш.

Пятилетка кхоалагӀча шера июне йиса са чакхйоахаш латт хӀанна. В. И. Ленин ваьча дийнахь дена 100 шу дизаре сийна социалистически хьаьнага ханна кийсенаш ю. ХӀара коллектив хьадда дика дахараш тӀаьхь лийна цу дезача дена яха йоагӀаш тайнара лакхъяйтта.

Лакхе мел дийнар — ІалӀасьно йоахха реформа резерв. Из резерв оарцагӀаккхаро кхы а доккхагӀа новкъостал дергда производства эффективность лакхъяра.

ПРОМЫШЛЕННОСТИ транспортен предприятеш пламированн экономически стимулирование тен кердача система тӀа лыха арсеькерттерча хьакъе укх шера.

Промышленность болхоӀ керттера низаш цу деррнгача халкъа юкъарча хьие тӀе шера план хана дахар — 1970 шера 7 ноябрь хьатӀакхачаладкъа кхоачашъян дукха доаттабеча къовсам тӀадерзае. Из декхар тоаламе кхоачашдергдолча хьадача хьалха хьал ца болхаша доал дара кердача система йиоа чакхъяьхеш.

Декхар сенах латт аьлча, из латт, доал дара кердача методаш тӀа ца лела йолча предприятеша доакъонна кӀанэзца ІоагӀ оьцит кӀоаргга Іомадарах, реформа чакхйоахккхача хана цуннах пайда эцарах. Теркалде деза пхьаьхьа тайла лоардӀаме гӀулакхаш а: реформе юкъеболахча хьалхарча этапе предприятеша оаргагӀлахьаьй тӀаьгӀолдара резервех дукхха ераш, вешта аьлча, доал ло делга дӀадаккхарца, сен йолча оборудовани ...

И. ПРАВЕНЬКИЙ,
КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

ВЛКСМ 50 ШУ ДИЗАРГА

КАГИРХОЙ ГӀУЛАКХАШ

Дукха за йоалаш парте ЦК-ас созашан баьй «Комсомола кулгалдара дакъе Красноярски краевой партини организаце балха хьаькъевь». Цу созаш тӀа хьакъеккхай комсомольски организацешта дела партийни кулгал дӀахо тоадара, цар лелан этӀара, боахаман культурен дегӀакхучача дахарах, кхувеа хьешна тӀекъхьна кхетам лучара цар лоархӀам лакхбаран йола хьадда программа.

«Электроприбор» яхача завода коллектива товьл къона я. Юкъера лаьрхӀача болхлой общебоахаман балхнин боарам 3 шу кхы ба. Завода комсомольски организаце 300 сагт ва. Из Старопромысловски райоце эггара йоккхагӀа йола комсомольски организаци я. Комсомольски организацена керте латт къона коммунист, завода партийни бюро член Немков Евгений. Комсомолера партийни ядро чӀоагӀара йоахха лоархӀам а бен комсомольски кедараш хьажорлерии балхаш тӀа дӀанийсдечца тоа а дена, цеховой комсомольски организацена керте къона коммунисташ оттабела магадахо партийни бюрос. Масала, № 2 йолча цеха, кхуптехнически кхухха цеха, комсомольски организацена керте латт къона коммунист — сборщица Дубровская Мария, № 3 йолча цеха комсомольски организацена кертехьана коммунист фрезеровщик, хӀана цеха мастер вола нов. Шевченко Павел. № 1 йолча цеха 100 сов комсомолец юкъе йоагӀача комсомольски организаци кулгалу къона коммунист а къона мастер а волча нов. Бабулин Борисса. Партийни бюрос, кагирхой гӀулакхашка кӀоаргга хьожа а хьежаш, уж цхьан къона комсомольски организацена лелдин боаца лоал из ле. Цара къастада дӀа на утта тӀерт. Комсомола шоаш еш йола алнаш ВЛКСМ комитеташка, комсомольски активанга гӀолла а хӀаьта иштта комсомольски организацешта баха бере кхоачашде шера вели партийни организацена.

Комсомола деча партийни кулгалла формаех цаӀ — партийни бюро заседанешка комсомольски вахара тайп — тайнара лелаш дуйцар. Масала, оаха хьайтаьйлача партийни бюро заседане комсомольски собрание лакйитар № 1 йолча цеха комсомольски организаце секретара нов. Волошенко Вячеслава хьча «ВЛКСМ райкома бюро сокан, партийни бюро решенно хьоачашъени комсомольски организацеза цехе бегӀ болхо хьалтехьяваьа отечета.

Теабаьб кагирхой социалистически къа къъевза бекх. 100 комсомольцах 35 «Коммунистически къахьегама ударник», «Профессена дикагӀвара» яха цӀи лаккхар дукха йоагӀаш доаттабен ба. Къахьегаман производственни дисциплина нелаш хьакхетаӀа тергалду деха ВЛКСМ комитете.

Завода а цеха ВЛКСМ комитета секретарара партийни бюрос кхетамака, дика комсомольски ...

... за ВЛКСМ комитете. Цул тӀехьагӀа арӀаннара комсомольски собрание бохлаьа мероприятеш кхоачашде да из комсомола комитето дезар. Цо ВЛКСМ комитета автоматически кхобо, шоаш хьайтача кхьа хилиар бӀаргагу комсомольцашта, дукхагӀа бӀубалийт хьайтача лелкарааш кхоачашде шоай низ кхочагара.

Масала, керттерча конструктора отделерча комсомольцаша шоай тӀа хожама кӀаллахьаьш «РЭМ 300-К» яхача кердача электрографически аппарата опытни образецаш отталелга кийчъелар. ХьайгӀа аха зелна доаззар. Ведомствий юкъарча нанчахкьянгина комиссеча ний хьалха дӀаелар «РЭМ 300-К». Из дика а лаьрхӀа, дукхха арахеца йолае ногайер.

Производства резервах пайда эцар а, къахьегама овсарле лакхьар, продукце дикал тоаар, из лоаттаберача къовсаме комсомольски организацена балха доакха новкъостал ду завода ВЛКСМ комитета член, къона коммунист нов. Карпенко Анатолий керте латтача «Комсомольски прожектора». Районни хьажар хиннача хана «Электроприбор» яхачул завода «КП» хьалхара меттиг хьаккар. Дукхахча тайнара а «КП» кертердар — цун сигнальгӀа чакхдоаха гӀулакхаш ший дешаршиш ю массала а хоам беш хилар. Цо а мел дезар цу гӀулакхашна хьекхабоацараш дӀадахара.

Кагирхойта ихетаи балара дакагӀа йола школа а хелча кхоллама къахьегаме, парте политика чакхйоахкача цара хӀара дешир производственни дахьа захар.

Коммунистически воспиташани доалабар тӀенна мехкитатика дикагӀа кагирхой. Масала, «Нохч-ГӀалгӀай АССР дикагӀа волл токарь», «Нохч-ГӀалгӀай АССР дикагӀа вола слесарь» яха цӀи лаккхар дукхха йоагӀаш хьеза хьаьм. Иштта вакхтачу № 3 йолча цеха болх беча коммунист ... инструментальни цеха токарь нов. Некрасов Юре, «Нохч - ГӀалгӀай АССР дикагӀа вола слесарь» яха цӀи еннай комсомольца Белов Владимира. Иштта хьекхамаш хьалхьдебу завода кагирхой.

КПСС XXIII-ча съезда указаниех къаьхьа а ен, хоржаш йолча комсомольски организацешка бахийта могӀабар тӀа партийни организацешка производственни а общественни вахара а шоаш дакъа гӀулакхашта хьабоалхадо, кхьана коммунисташ. Цу доллача хӀанна ишерал партийни организаций новкъостал цу лелаш инициативни урейталэха комсомольски организацеша болх хилакӀ яра. Комсомоле беча болхах доалхӀаьмерга партийни гӀулакх доархӀ партийни бюрос.

ХӀана комсомола воакъбоа итт шу дукха кхы к кхьана бойлиле яй лоагӀча тайнара кхакхада цийлашь а завода комсомольски организацие, къаьсе - къаьстача комсомольски — кадаччаш къахьегаме къовсам лоаттабе «Комсомола сийлахьча шовдатне итт шера» цӀерагӀа йола бригадаш аьнна шоахи цӀи таллийта бакхо хӀакхар дукха. ВЛКСМ завода комсомольски организацеза дола хӀанна и дезза хьайболхка дезе кагирхой политически къахьегамехь дӀа хьадга. ... дезаргахьа дика ... хьала кхоачашдергдар дукха лелаш ю социалистически ях шерагӀа йоархкаш.

Н. А. КРЕМНЕВ,
«Электроприбор» завода партийни бюро секретарь.

БАЛХАЦАРА БЕЗАМ СОВБОАХ

«Знамевский» совхозе хьатта дӀахувьедача кхалдар тӀа Іохайна ши кхахсаг лтӀа. Яхьса машина тӀехьхийтан пар юха на социаш. Шоай гӀулакха дӀа-хьа дйна машина лелаш хургба уж-м аьнна теркал ца беш тӀехьала а меттар ча нагахь санна цар: «Цхьаккха комбайн а хьаац, из бӀаргабахьанлай уж хахаш», — аьхаш хезана маьа. «Механизатораш шоай на хулла комбайнаш ца дӀахайташ шикаргӀа совхоза гйдуаргаш чуаш дӀерташ боаьх, тӀаькха цу историна уж йохар лог деах. ВӀалла вӀашкалеагӀеш а дий из?».

ДӀатехкача уж теркаршини хиннабар.

— Дукха балхаш да совхоза, — аьнар цара цхьиер Шаикова РаӀашата, — хьашаш тохьац. Цудукха ухкаш хьа а дакьне моллагӀа мукъа йола машина дӀа а йиге сикха тхоай коаргтолаш тӀа а етта дӀайохьйт охха. Иштта сийсе увзачара-а ухкавра а мукъакола машинаш дӀа а кхулаш сай тентара тӀа 17 тоин дӀайнна хьанай со. ХӀанэ 3—4 тоин шара йисаш.

Цуццарча Изнийлова Гошпоскиьй а йисаш кхай тӀа цхьа тоин мара. ХӀанэ уж дӀаинхь машина хорайнча хьнхай ца а.

Коартолаш кхай тӀа дӀа а оттаь транспорт хьайта яхаш багӀа йиш йолаш бенарий уж ха кха кхьныах, доагача дийнахь комбайнаш тӀара силос, генарааш ухазча бе болх боадаш машин хӀоий ца а хьежаш.

Далхха цу дахадаха хадьтар чӀе цӀрна бӀара а хьежаш. Юрта бахача наха болх хьабаи кхай кхьачакара новкъостал деиаре уккхазарча кулгалхоша. Дешара а боахаш студенташ, дешархой жуьнлар коартолаш чуаш.

Укх шера цхарех саг гургаш шоана коартолий кхьянка. ЧуйнгӀа кхаша къахьегам бовах юрчашкара мах. Ахенел совгӀа чуьра ма дьиай коартолаш.

ХӀанаб из иштта, фуд мах оардагӀа боахар? ДӀадахача шера саша дӀа а ца хьукин паргатта беттабойт миз болча материальни стимул пха. Дизза дӀиу бахьа балхах доагӀар.

«Назрановский» совхоза Назрар-Кертерча отделене а я 130 гектар хилак коартолаш. Цо саала ленар ухказа боли шахьанца кӀезига бувлай ха ов. Дукха наха бахаш укхаза шоашь балха болах дӀалоагӀаш фуд, норма мел я хоош. Укх дешонка цига хиннача сена лайна сурт кхыча тайнара дар. Дукха нах бар коартолаш чуэцаш.

— Фу хьушан ба оаш укхаза баьр? — хетт аз бригадйрига Гагиреев Исроапилага? — ХӀанэ дукхагӀа но буьлий нах ара.

— Дийнахь наха доахкхар сарролах дӀалу саха, — аьнар бригадира.

Дукха ба дийнахь гали, ах гали чуяхьа коартолаш йоахаш. 8 тоин чуйцача цхьа тоин коартолаш йоагӀа хӀера дӀабохлоча. ХӀаьта уж чунаргга ца а хьежаш дийнахь бахьа балхах нахна боагӀари сарахьа дӀалу, совгӀа хоах бе хичий уж хӀанэ душ а лехаргӀа лур а. Бакъда, наькха бевзаш дукхагӀа тӀекоз цу гӀулакхо, дикагӀа хьалбегийт. Дийнахь 106 — 150 саг араваха хӀанэ. ШоазаргӀа а кохьаеш 70 гектар совгӀа хухача кхай тӀера коартолаш чуйина бахьна укхаза хӀанэле.

Нормаш лоаза а хьоза а тӀехкхоачашъе Гушукора Лейлас, Богатырева Золотахьа, Гойтова Сахара, Мартазанова Лейлас, Алиева Лемнас, Ахмадова Любос, кхычар.

Иштта сихбелна, дика хьийкъа коартолаш чуяцаш а вачхалькхена дӀахул а боахх кхсахаркъ. Цар дезна денчал Октябра цӀей кхаъ тӀапагачакха коартолаш цӀональ чуйеца яха.

М. КАРАЕВ.

IАН КИЙЧО ЯЬЙ

ПарсгӀата Іа дакхха йиш йолаш ба Сунжерча ЦӀе Эскара цӀеагӀа колхоза доахан лелгдораш. Шоай хьайбаьта мел оаа йоа, ча, силос ІалгӀамашь боьхкаб уж хӀана ца эцаш.

Ферма гӀана йоаццаш аргӀаш а дакъ дӀаоттайа 350 тонн йол, 680 тонн ча. ХӀана сихбелна силос чуйоллаш боахх доаьайеда. Силоса маӀ-ах заданн кхоачашйе дага ба уж.

Доалвар дукха хиллар лаьна пайда хургбоц, нагахь санна хьайбаш латта номонрехна цийзллаха хуче. Цухульа шин кахкохь бахаьпта решагӀа в бозабедер укхаза. ХӀанэ дега тоаш уж хк новопроектни ПарсгӀатах. Хоза тоаль натт уж хьайбаш цига чудерзара хьоаьш.

В. ГРИШИН.

НОЯБРЬ БЕТТА ЧОТАХ

В. И. Ленин ваь бӀаь шу дизача дена вахьабохьаш хила телаш доах «Грознефтеразведка» геолого-тоххама контора мехкдаьтта тоххараш. Бурув тохаш ийс бетта хана 21-ча сентябре кхоачашъяьй. Дукха ба геологтохама конторе дика къахьега болхой. Масала: бурув деттта А. Хасанов, М. Коротков, Н. Кулебякин, бурувдеттарий гӀонхой Шевцова, В. Бурда, кхыбараш. ХӀаьта ноябрь бетта чотах кхьетаи я Е. С. Бобрикова, Н. Х. Дикиева, В. И. Росищенко, кхыбола а бригадаш.

Д. ГАБАЕВ.

ИТТ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Грозненски ремонтно-механически заводе хьалха латташ хьоагӀа нов. Мирчев керте латта мехкдаьтта оборудовани ремонт еча участка коллектив. В. И. Ленин ваьча дезача денна сийлена пачхьалкхена къахьегама вахте тӀаькха коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаша участка болхлошa мехкдаьтта оборудовани арахецара итт бетта план хадакк бутт хьаха, 30-ча сентябре, кхоачашъяьй цар. ШолагӀча октябрга кхоавши планал совгӀа арахийца продукци 19 эзар сома мехаьа. ХӀара сийлагӀа нормаш 140—150 процент кхоачашъеш хиларе къахьег ши. Сикалыновса, Гречева, кхыбар кулгалдеча хинадахча.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

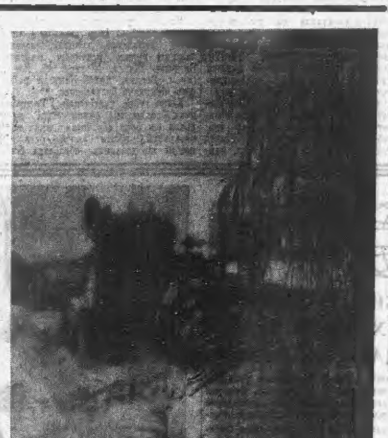

Астраханская область. КПСС ЦК май партийн Пленума (1965 ш.) оттав лоаттата ший декаро програмни кхоачашхо... Вай сийлахьча даьхне кхьачарна ахархой ... Къардоахка совхоза ... хадсара Астраханская ... кхаъ ... «Коммунар» ... совхоза ... 900 совгӀа гектараш хӀоаране ... тӀара мекьера лаьрхӀа 40 центнер махка лерхӀ кха кхедерана. Цхьабакъда ... 80 центнер дуга хоаккх наш.

СУРТА ТӀА: ... Косычив Геннадий Иванович ... цу хьатт хӀара гентара тӀара 70—80 центнер ...

И. Суровцев сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Шерра социалистически ях йоаржаьа Грозненски йий доакхача завода сменана, бригадана В. И. Ленин ваьча дийнахь дена бӀаь шу дузача денна сийленна ночхьалкхара. Ийс бетта плана совгӀа арахийца валове продукци 14 эзар сома мехаь а, хӀаьта реализаци яьр 11 эзар сома мехаь я. Укх бетта чотах арахийна соххэ 27 тоннн йий 16892 декалитр ца. Къахьегама овсарле планал 4,2 процент тӀехкхоачашъяьй. Арахецача продукцена дӀабода мах лохбарах пачхьалкхена кходаьд 26 эзар сом.

Бедал, материалаш, электроэнергия, доагса кхода а кӀоагаа къовсам лоаттабу тӀа коллективе. Укх шера кхоь хьекторонергя 5,5 эзар киловатт-сахьат довр 23,8 тонна я. Производствана чукха пайда а бен 9 рационализаторски предложени кийчъяьй завода болхлоша.

Уж къахьегама толамаш доакхача хьаьстта дика къахьийна И. В. Валуева, А. В. Кандрашкинас, Р. Картоталанинас, Г. Носкарова, кхычар.

В. МАЛЬЦЕВА,
завода лаппарагӀйон лаборант.

СИЙ ЛАКХА ЛОАТТАДЕШ

Вай махка коммунистически къахьегама цӀи лаккхара болаш дӀаболабе ди лаьрхӀад 13-гӀа октябрь, 1958-ча шера цу дийнахь Москва-Сортировочни яхача депо коммунистически къахьегама сийлен цӀи лакхара эггара хьалха дӀайолайир хьэ. Из инициатива дог раьза хиина хьалалой вай республике. Хьалхарчарна цу дакъе дукхха яь дӀайолайир Грозненски крекинг - завода № 21 йолча установка техноограна. Грозненски химически комбината цеха. Шолжаков керте латтача «Бах сиелас, производственно - товарни контера нов. Васильев керте латтача электро - обессоливающи установка коллектива, кхычар. Социалистически ях бахьнаний къахьегама вахте цара елар из сийлен цӀи.

Шерагара иензага дукхагӀа хулар коммунистически къахьегама сийлен цӀи лаккхара яхе бахьнараш. 1960-ча шера, социалистически къахьегама коллектива тхьа ... хена уж нар 16 арра бовлаю. Цул тӀехьагӀа дукха ца хьаьхьа социалистически ях ... «ДӀяха лоппе, ... гулбаьча ... хьахь ...», «... бобастий труд» яха неделаш елар. Цара лоцнавзе вар «Назрановски» совхоза механизатор Оздоев Аюп, Гудермесски локомотивни депо машинист Сидоров Лев, «Грознефтестрой» тресте СМУ-9 штукатурни бригада бригадир Тевров Михаил, крекинг-завода установка начальник Кисель Иван, кхы дукхха баьраш.

Уж деза совгӀат лелаберан къахьега дика къахьегаш ба укх шера а. В. И. Ленин ваьча дийнахь дена бӀаь шу дузача денна сийленна накхьалкхара къахьегама вахте яттаа болхлошка дешарга дегта совдоан къахьегама толамаш. Масала, Гудермесски локомотивни депо наьнинхочеа нов. Сидорова цхьа бутт дӀабахийтад беназин кхьаьй хувхкьа поездашка планал совгӀа бӀаьа эзараш тоннаш мухь дӀа-кха кхувхкьа ... «Старогрознефть» НПУ ... хиийа кхьа ... ратора Сухошлещенко Петра, кхычар. Коммунистически къахьегама сийлен цӀи яккхара социалистически ях дӀалоашь итт шу дузача денна нантта дикачу къахьегамце толамаша ... ...

Цу ... балашц ... къахьегама сийлен цӀи ... хьайзаш ... хьа ... тӀедазар. ХӀоаш коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи лаккхара къовсам лоаттабеш вай республике 105 эзар болхой, инженерно-технически болхлой, гӀулакхе саг. 49 эзар болххочо доло коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи, из цӀи лелаеш а 2,3 эзар бригада, 447 цех, 16 предприяти, кхыбола а организацеш.

Коммунистически къахьегама сийлен цӀи яккхара кхаьрха балхочо Ново тор хулийт промышленностьен мутоходене лакха къахьегама толамаш да. Из къахьега хьаькъоа укх масала: Ленински вахте яттаа республика промышленность балхонча 26-ча сентябре кхоачашъяьй ийс бетта план. Социалистически яхе хӀанэ латт мехкдаьтта доаккхарий коллектив. Соахха ийс беттанна дукхагӀа 19 процент дукхагӀа мехкдаьтта доккхад, хӀаьта иштта бензина къахьегамашкарахь мехкдаьтта чакхдаьтта план хан хилар йолаш, миттта тӀехкхоачашъе. ... хьайбаьд продукци йоахайба план а. Коммунистически къахьегама цӀи лелаеча коллективашта, ударникаша массаца хьабаш тоа, цар къахьегама овсарле дика лакхагӀа хул. ВӀ республике сийн на Іен, берригача мехка а йоаваш а крекинг - завода № 5 йолча коммунистически къахьегама цӀи лелаеча установка коллектив. Ерригазова социалистически хьие шерра шера къахьегама итт йоалаш хьаьнагӀа ю.

Цу шера сий лакха лоаттабеш хьабоагӀа «Малгобекнефть» НПУ кхьоалагӀа промысла коллектив а. В. И. Ленин ваьча дийнахь дена бӀаь шу дузача денна сийлахь на ...

... къахьара хьалха тӀаьйца хиннача социалистически декхарашка мух хьажа а хьежа кердадарахь тӀаийнадар. Шира планага совгӀа 15 эзар тонн «хьарма доаттаа» дакхха лард. Ялье хьалха латтам хьабаьгӀа Грозненски вагонни депо, «Грознефть» объединене ремонтно - механически завода, кхыча предприятей коллективаш.

Дакъа толамаш дикка доле а, коммунистически къахьегама сийлен цӀи йоккхара гӀулакх массайолча предприятешка дикка лелаш. ЦхьадолагӀча предприятешка кхы нийсду хьал йола бол тӀа. Ахэ дезаш ца укх тӀехьарча ах шера социалистически ех хьабоахаш бахьнараш 5—6 процент мара дукхагӀа хиинабац хьахка. Коммунистически къахьегама сийлен цӀи яккхара яхе хьабоаргаш бола къахьега ба аӀаштӀехьоабаккхаб. Гудермесски профсоюза райкомо. Уж санна кхоачамбоацараш нийсду моттигерча промышленностья предприятешка, бытовой гӀулакх даха, хьулет, хьун хӀамаш сечен промышленностьен предприятешка, автомобильни транспорта.

С. ЧУХАРЕНКО.

КЕРДАЧА СЕЗОНЕ

1968 шера 5 октябре Ленински комсомола 50 шу дизарна хетальча спектаклаца — «Город на заре» ахача Арбузов Алексея драматически хроникаца дIайолаш шен 30-гIа сезон М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театро.

Тхьаь итт шера театро ши орден лелаеча мехкдаьттахой города зрителашта а республика юртийн болхлойн районийн къахьегамхошта а хьеххай халкъйн баьчча Владимир Ильич Ленина образ цуи хьаькъалеи сегалеи берритача шизаца гойташ хилла Погодин Николая «Человек с ружьем», «Кремлевские куранты», «Третья патетическая», Л. Штейна «Между ливнями» ахараш санна йоккха кIоаргга патриотически художественнин драматически произведенеш, Арбузова «Иркутски истори», Штейна «Океан», дукха кхыяраш. Массехк шера хIаштта театра сцена тIара Iоьвшинащ Латвийски ССР заслуженни артистан РСФСР заслуженни артистан Георгий Гладкиха принца образ дег чу юкарглолаш гойта Вильям Шекспира «Гамлет» ахав трагеди.

Театра репертуара юкъе я эрсий классикий М. Горьке «На дне» ахен Гончарова «Обыкновенная история» ахен произведенеш.

Тхона хоза хет Советски паччахьалкхен 50 шу дизарая Горький ваьча дийнахь денэ 100 шу дизаран хетадьча хьажарга театро яIачуенна «Между ливнями», «На дне», «Обыкновенная история» аха спектаклаш дикагIчарех лаьрхIа а РСФСР культура Министерствая Ерригсоюзни театральни обществан дипломаш царна денна а. Цу спектакла юкъе лакъа лоацаш хиннача режиссерашта, художникашта, дукхача актерашта а иштта сийнахь дипломаш денна.

Вежарашха йолча Украине дика аьттув а боалаш гастролаш яьчул тIехьагIа театра коллективо, дерригача советски халкъо а санна, керда селон дIайолаю лезача денна — В. И. Ленин ваьча дийнахь денэ 100 шу дизара кийчо яргара.

Театра коллективо бокъонца хьожаш хьахорж дунен пролетариата баьчча, коммунистически общество кхалъяра берригача лелама пе еш йола влияни къахьгIа хьахьоккхаш йола произведенеш. Тха труппе а ба В. И. Ленина образ сцена тIа чIоагIгIа гонза хьагойта хоеш бола актерш. Уж ба РСФСР а Нохч - ГIалгIай АССР а заслуженни артисташ В. Н. Оглоблиин, Л. С. Куклиин. Ленинах йолча кердача пьесаща цар зрителаш тIадбугаргба аьнна хет сона.

«Город на заре» ахача, 30-ча шерий комсомольцашта, Комсомольск-на-Амуре хьалъяьрашта хетаьча спектакло а иштта шийна чулоаш коммунизм хьалхеш болча хIанзарча кагирхошка эстафета дIалуш болча къоначча ленинций оамалаш.

Кердача сезонера шоллагIа спектакль — из сийлахь - воккхача эрсий драматурга А. Н. Островске «Последняя жертва» аха трагеди, революци хилалехьарча Россе самалех, пIерчабаьккхача безамах, шаккера сослови оалаш йолчув зиэкелахи моттийта хIамаш лелаярахи йола пьеса.

КхоалагIа премьера — из я вай обществе хIанз а тIехьа болаш бола карьеристаш проходимцаш хьагучабоахаш йола «Яьсача квартира чу теха гургал» аха Д. Угрюмова сакъердаме комеди.

Оаха бицболийтаргбац къона эрителаш а. Iан каникулаш йолча хана царна хьокха театро кийчберба «Хох лочкъабар» аха сакъердамен дог тохадолийташ бола фальг.

Грозненцашта бовзаш болча актерашца РСФСР заслуженни артистаьца Г. А. Гладкихаца, Б. К. Казанскеца, В. Н. Оглоблинца, Л. С. Куклинца, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артисташца Н. Ф. Чипижевкоца, Т. В. Кулагинайца, В. И. Плужниковайца, Е. И. Хавричевца, артисташна М. А. Слуцкайна, Н. П. Жирновца, кхычарца зрителашта бовзаргба театра труппе бийха боалабаь артисташ Марианна Коробчанская, Аудалина Константинова, Юрий Шефер, Юрий Растапанский, къона актераш Елена Иванова, Галина Афанасьева, Александр Демидов, Анатолий Душин.

Тхо тIадгIоргда, нагахьа санна керда тIабаьхка новкъостий шаш болча тхоай зрителашта безалой.

Театра художественни кулгалхьалхагIа а санна Нохч - ГIалгIай АССР халкъа артиста Красницкий Евгене дергда. Керттера художник — Нохч - ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель Э. В. Валентинов.

Са беггалдаккха безам ба кердача сезоне театра чухьара вуц кIезиггдукха хувпалург хилар. Зале кIаьда гIандаш оттадьь, керда дорожкаш дехкад. Фойе оттаде а иштта салеIаш шаргIетагIа хургдола хIанзарча тайпаех дола кресалаш ийнад, еррига здания ремонт яьй.

Ший спектаклаш горада чухьа хьекха Iергдаш театр. ТроаннегIа, хьалхагIа а санна, уж гурга республика районий юрта боахама къахьегамхошта, Гудермеса машинахьаькъаешта, МалгIобика мехкдаьттахоишта.

ХIанз ше дахкарта сатуесаш хургда тхо, деза новкъостий.

А. ЛОПАТУХИН,
М. Ю. Лермонтова цIерагIча республиканани эрсий драматически театра директор.

ФУТБОЛ

ЦХЬАККХА А КОТВАЛАНЗАР

СССР-а хьалхара моттиг яккхара «А» класса шоллагIча группа футбольни командашта юкъе аргIенара матч хилар 30-ча сентябре. Грознера С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе вIашагIкхийтар Йошкар-Олара «Спартак» Грознера «Терек».

Уях шера шоайна кхоалагIа лоаташ яр уж командаш. Грозне 4-ча апреле СССР-а кубок яккхара лайзача счет 2:1 йолаш котбаьлар вай футболисташ. ШоллагIа 12-ча июне СССР-а хьалхара моттиг еккхара Йошкар-Оле лайзача счет 0:0 хилар.

КхоалагIча матча хьалхарча иттех минуте соале хьоьший футболисташкахьа яр. Ваьнда дукха ха ялилахьа ловзар ийс а денна сохта кийчар хьаьккхар. Хьаьший нaIарашка бурган чутоха торо яр вай футболистий. Масала, 30-ча минуте Михеева теха бурган хьаьший вратара тIагIодда дIа а аха штангах кхийтта дIаделар. Шига бурган тIакхаьчар В. Горелов. Шийна маметта техар цо ца нaIарашка чу. Ваьнда бурган защитникех а кхийтта футбольни майдана доазох тIехъяьнна дIахьар.

Хьалхара тайм йистейоаллача хана а массехказа бурган чутоха торо хиннаар вайчар, баьнда торонех пайда эца вIаштIехьдалазар пар. Цу тайппара счет хьа а яа еллаш чаккхъялар хьалхара тайм.

ШоллагIа тайм а йолаелар хьоьшаша атакаш еш. Цухуьа матча 53-ча минуте вайчар наIарашка бурган чутоха аьттув баьлар «Спартака» футболистий.

Из ар «Терека» хьожаль штрафной.

Цул тIехьагIа дикагIа ловз грозненски футболисташ. 57-ча минуте массехк защитникех а ваьнна «Спартака» нaIарашка бурган чутехар В. Горелова. Ваьнда пох кхоачамбаь Iан вайбараш. Каст-каста хьаьший наIарашка шийслу В. Горелови В. Якушкини. Дика ловз массава а. Къаьстта уж шинь. хIаьта а бурган чутоха аьттув баллаш. 61-ча минуте хьаьшашта штрафной хьежаю судахочо. Ваьнда из чутоха шагаизар А. Михеева. Цу тайппара счет 1:1 йолаш чакхдаьлар из вIашагIкхетар.

Хьалхарча дийнахь пубпераш лайзача счет 1:0 йолаш грозненцаш котбаьлар.

Х. МАГОМЕДОВ.

ЧУВАШСКИ АССР. Города Новочебоксарска районе хьалхе йолаьй Волжски энергетически каскада керда гидроузел. Чебоксарски гидроэлектростанце проектин наа 1400 эзар киловатт хургба.

ХIанз кийчох балхаш деш дехт. МагIарен згIарен перемычкаш йоахаш ба гидромеханизаторащ. Цу ихьан хана хургйолча гидроузла котлован кIоарг а еш. Хьалтессаа юкххьаниара миллион кубометр дьатта.

Сурта тIа: укказа, хIанз землеснарадаш болх беш йолчча метте, хьалъергьа Чебоксарски ГЭС.

В. Мошеков сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРАШ РАЬЗА БА

Назай-Юртара а геналхьарча юртаннара а 1000 гарета колхозо, гIулакхера саг, интеллигент, дешархо ва библиотекера деша книжкаш ийдеш. Книжкаш дешача йоккхача, партIетача, сийдача библиотека хIоле шоллатIчун а деша йиш я шийна хьашт дола литература.

Хьана йоккха ше яле а кIагIа деэаш дукха балхаш дале а Душиева Тамарена книжка деша мукъа ха кораяьогIа. Цхьан шера иттех книжка дийшад цо.

Дукха книжкаш дийшад районе бухгалтера Забродина Любас, доьшархочо Кушиева Аминта, сельхозтехника слесара Маиеев Вахас, колхозахочо Залимханов Iаддал-Са[illegible].

Керда книжка дукха аьнаш библиотека тархеш тIа. Сихха кораэоагIа из деша саг. Цунна новкъостал ду библиотеке оттадаьча книжкай выставкаша: «Керда книжкаш», В. И. Ленин ваьча дийнахь денэ 100 шу дизара кийчьача «В. И. Ленинах дагадоагIараш», «Ленински комсомола 50 шу», «Юртара хьехархо», «Нохч-ГIалгIай литература», и. кх. дI.

Деша шайда иц книжкаш дешарий конференцеш чакхъйахар санна йолча книжкана пропаганда яра формаш. Толемца чакхъяьлар уж районни больнице, юккъерча школе, районерча кхыча организацешка.

Юртарча культболхлочуи гIулакхашка лоархIаме моттиг дIалоац колхозий производственни участкашка ахаро а. Масала, районни библиотека заведующи В. А. Сорокина каст-каста бIаргаго йиш я Балинира цIерагIча колхоза кхашкех фермашкех.

ХIанз, В. И. Ленин ваьча дийнахь денэ 100 шу дизаран Ленински комсомола 50 шу дизаран иакъабахара кийчо еча хана, библиотека болхлошта хьиире даьха лоац цу лоархIамеча кампанена юкъе. Кийчъеш я В. И. Ленина захари гIулакхаши, Советски Союза Коммунистически парте тешамеча гIонча Ленински комсомола сийлахьа никъ хьахьоэхаш йола книжкаш дешарий конференцеш, книжкай выставкаш.

И. КАМАТХАНОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ФУ ДЕ ДЕЗА ФАШКАРГАШ ЦА ХИЛИЙТАРА

Iадальмате дукха хьайбай цIенах йоахкаш хулача фачкаргаша йIайхача хана цIий бIехду, лазараш хьеду, хIаьта Iай даим хьайбай сатех а боабу, уж корлагIа а дох, фачкаргаш бахьан долаш хьайбай продуктивность лехду, цIий хьо а уазаш тишду уж. Iадмо хьаьхекхад, дукха фачкаргаш йоахкаш долча хьайбаша, чусоладаьча хана, 5—6 литр цIий хьалдеш хилар. Фачкаргех шеребаьча Iатто денна бийсаннех 2—3 литр дукхагIа ала тарлу шура. Цудухьа боккхача лоархIаме да тIехьанахьа тIалета цIий хьаIувдарал совгIа, цIий бIехдеш йола тайп-тайпара лазараш хьедеш махан хьайбантена юкъе доаржадеш йола фачкаргаш даим йоаеш хIанхар.

Республике хьайбанта хулача кхыча лазарашта юкъе тоъал боккха процент дIалоац гемоспоридиозни лазараша.

Масала, 1967 шера гемоспоридиозаш иха лазар хиннаьар республикерчa 14.980 бежано, царех къахенна а хьакхайга ца доалаш урс хьекха дийна а дукха доахан къастаи. ХIаьта 1968 шера 8 бетта а иштта цамогаш хиннад 10.276. Къаьстта дукхагIа цамогаш хулаш доаеш да арахьара тIадоалаль симентальски фух йола хьайбаш.

Фачкаргашта дукхала вай республика боахамашка еш йола обработка апреле бетта дIайолалий сентябрь беттага кхачалла хула. ХIаьта гуйрал заманахьа, иоасан а, фачкаргашна эттара дукхагIа тIид тасса болабеча хана, республика боахамашка лахтIйолийт е гетгара соцаш фачкаргаш йоара хьайбанта еш йола обработка. Цу хана, гемоспоридиозаш лазарашца толаме къовсам лоаттабара, хьахило йолаенначча хана йоализа лусьин бIаьстан юккьен Iайн санна, иштта гуйкьа а хьайбай цIий Iувдаш тIалета йоахка фачкаргаш.

Республика хьалашна кхоалагIа дукхьа керда хьалиина фачкаргаш лата йолалу хьайбанех сентябрен октябрен, кIаьта из бахьан долаш дилар чIоагIиале бIарча Iа доаккх хьайбашна, къаьоте а дазална. Из сецна дуккаленна да аьнча, Iай чуссопадаьча хана дикагIа леладеш хилар бахьан долаш арахьарчул нартгIатагIа а йолаш хьайбай дегIанашта дукхьа Iангара йоал фачкаргаш, хIаьта фачкаргаш бIарччача шера дIа ца къасташ хьайбай дегIах дета йоахкаш хиларо беггала чIоагIъю гемоспоридиозий эпизоотологи.

Масала, доахана гуйра тIехьаьхачен (ноябрь) Iаин (декабрь—январь) заманахьа гемоспоридиозаш лазараш хулаш моттигаш шийслу Наурски, Шальи, Шелковской, Назарен, Ведана, Ачхой-Мартана районий дукхача боахамашка.

ХIана гуйра хьетIаеьай, Республика боахамашка фачкаргашта дукхьала еш йола обработка хула тIа кхоачаьй, нешта аьлча нагахьа моттиг яь доалаина обработка еш. Цхьабакъда, теркалданза дарсдаш, гемоспоридиозаш лазараш ца хилара аьттув болаш йолча лаккхача хьаьмалта юккьерча зонера Iоьара а дакьна, Iа даккха совцаргдолча моттигашка долхаш доахан латташ хилар. Iа доаккхаргдолча доахан юха на ккхьачшиге а, цкъаза фачкаргаш йоалу дукхьа царна обработка ца яр бахьан долаш. Iадальмате дукха фачкаргаш дат хьайбаех, хIаьта лазаман дагIенашкаха Iокхаьчача хьайбашта юкъе каст-каста гемоспоридиозни лазараш даржаш а хула моттигаш.

Масала, укх шера 7 сентябрера денэ 13 сентябрга кхаччалца Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза 1-ча отделене гемоспоридиозни лазар хилийтар 96 беттача Iаттах, царех 7 бежа ца боалаш бийра, 4 остбаьлар. Цу юкъе доалан доаро цамогаш хилара бахьан долаш хьа ца йоаккхаш дийнай 3400 литр соцаIа шура. 4 сентябре денэ 9 сентябре кхаччалца Шальа района Куйбышева цIерагIча колхозе 27 бежан цамогаш хиннад, царех денна на доалаш урс хьекха дийнад 4 бежан, 3 кьо деннад. Цу районерча XX партсъезда цIерагIча колхозе цу юкъа 31 бежан цамогаш хиннад, царех хьакхаиза ца доалаш урс хьекха дийнад 3 бежан. Иштта хила да «Экажевский», «Автуринский», «Назрановский», «Красноармейский» совхозашка, Шальа района Ленина цIерагIча колхозе.

Гемоспоридиозни лазарех юрта боахамера хьайбаш лорадеш Нохч-ГIалгIайчоа хьалашка шкедовй фачкаргашта дезастанн яра (дегIаухаш моллагIча хамага кхаьчаллю а цIентьь дIаяхар) дукха шелах хьатIакхаьчий аьнна ца сопайташ фачкаргашта дукхьала доахана обработка е еш укх шера сентябргарз хьатIадегIача шера март беттага кхачалла, нешта аьлча доахан лувчадей окрисквешн еш йолаккхалда.

Шийхача хана фачкаргаш йоаяра нагаеш укх тайпара способаш я: сентябрен октябрен шин бетта доахан лувчадеча заплатка 2-ча хьайбаш лувчадар, царна ожылени яр, кулгашка химически фосфороорганически акарицидаш тIахьерцар. Помещенешкарен бежкарташкарен фачкаргаш йоаш дезинфекци а еш.

Кхераме лазар доаржадеча фачкаргашта дукхьала чакхъахара бедегIаьча цу мероприятеел совнагIа, Iаш хамалахьа ветеринарни болхлой терхаш тIаберзабо бола лазар доаржадеш еце а, юрта боахамерча хьайбанта чIоагIа зулаш деш йолча кхыча фачкаргашта.

ДегIенашкара хьалетача фачкаргашка къовсам лоаттабар дукха уж мероприятеш толаме чакхъахара хIанз ерига торонаш йолаш я. Ветеринарни хьайбаш лелаун болхлой дехкарийла ба царех пайда дикагIа эца а цу тайппара доахана хула гемоспоридиозни лазараш хIедегде а.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни санитарии Ерригсоюзни Iилма-тохкама институте [illegible].

ХАОТТАМ

Тховсара бийсанна республика гIоала юкь-никьа моркаш а йолаш, лоадама йоцаш а йоацаш, малхбалехьара лаьгIа мух а хьежаш хе хургьа, температура: республика гIоала — 7—12, Грозне — 8—11 градус йовхал; дийнахьа хуцаш моркаш а йолаш, лоадама йоцаш а йоацаш, малхбалехьара чIоагIа, республика къилбаседехьарча малхбалехьарчи районашка геттара чIоагIа мух а хьекхаш хе хургьа; температура республика гIоала — 19—24, Грозне — 21—23 градус йовхал.

Кхоанна лоацаш хуцалуш моркаш а йолаш, цхьацца-яйлача моттигашка лаьгIа догIа а лекхаш, доки а доалаш, къулбе - малхбалехьара лаьгIа-беррига мехачаш мух а хьекхаш хе хургьа, температура: бийсанна — 8—13, дийнахьа — 20—25 градус йовхал.

Метеостанци.

Редактора заместитель А. А. МЯКИЕВ.

Доьзал дечьара

КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА СОВЕЩАНИ ГУЛЪЯР

БУДАПЕШТ, 1 октябрь. (ТАСС). МТИ агентства беча хьамагIа, селхан укхаза хьайейалай коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъера Совещани кийчъеча болча комиссе заседани.

Кийчан комиссе заседанаш дакъа лоацаш болча партей векалаша дийгIар коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещанаш кийчо яра дуккалча бахьа бакха хьакъехьа Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета кхоачаш отчетага. Ден повестка тIа иштта дешаш дукха болабенар уж.

КАГИРХОЙ ДЕЛЕГАЦИ Л. СВОБОДА ВОЛЧА

ПРАГА, 1 октябрь. (ТАСС). ЧТК агентства беча хоамагIа, ЧССР президента Л. Свобода селхан тIаийцай Республика студентий делегаци. Студенташца ше къамаьл деш президента хьакхайкадир, Чехословаке къахьегамхоша социалистически идеалаш чакхъяха гIертаи шоай дерригa низаш сарцагIдаьха хилар. Вай, аьлар цо, теш сацвахиза ялеяй ниваx, уж ийса хилараx, социалистически общественни строй кхоачеваx, из цахаддаш дегIаухаргбаьрж.

Студенташца къамаьл деча хана дакъа лаьцар КПЧ ЦК хьалхарча секретара А. Дубчека, ЧССР правительства председателя О. Черника, просвещене министра В. Кадеча, школай гIулакхашта волча Словацки къаман совета уполномоченне М. Лучана. Цар кийчар хIанз тIаьнтача хьалехи Чехословакера гIулакхаш сихагIа дертIадахаран тоадаран дикка дарглоацача цхьадолча хIамаех.

ИНИЦИАТИВНИ КОМИТЕТА ЗАЯВЛЕНИ

БОНН, 1 октябрь. (ТАСС). КПГ-ета гуччахьа болх байтара тIехьарча инициативни комитето кепайоазонна лаьрхIа дIайоаржаьй цо «Коммунистически парти юха а вIашагIъйоллалга 1968 шера 25 сентябре чакхдаккхар могадеш» йола заявлени. «ДIаяхача хана инициативни комитето шел лелаль гIулакхаш, — йоах заявлене тIа, — бегалдоалар Федеративни Республика коммунисташна шоай гIулакхаш гуччахьа леладара торонаш хула демократически наькъа тIа вIаштIехьдаккха гIертарца. Политически вахаре юкъе Коммунистически парте гуччахьа лакъа дала йиш хургйола торонаш вIаштIехьъяхара тIахьехаш цкъа санна дукхахаза а кхайкай инициативни комитет общественностага, законодательни органашка, правительствага».

КПГ-ета гуччахьа болх байтара тIехьарча инициативни комитето дIахех 'коммунисташна тIаккхувнга дитари иха вIашагIъедачa Коммунистически партена йишача нартIатон хьалашка ший дерригa гIулакхаш чакхдаха торо хилар. КПГ сехкарах хула хьашт доахар коммунисташта бала болаш хинна ца Iеш, дерригача демократически низашта а бакха болаш да, йоах заявлене тIа. Инициативни комитето цулуттьа къаьстта чIоагIа бегалдоалаш КПГ йийхка доаттаелга дIадаккхар хьалхагIа а санна вIакха а даца даргдоацаш хIана хилар.

Кхуза йоагIача тIехьен йоахкар — немцаш болхлойн ахархойи пачхьалкхенна моттарча мохкIамера дехкар. Германски Демократически Республикерча дерригача берех ниисса аха хIаьна даа дьнна дола ихаь шерагара ала шерага кхачча берашш берий бешa ух, хIара дахалагIа долча берага лехалашкара моттиг кхеоч.

1958 шера Республика городашка хьалаларгьа 32 эзар бера хIанза ц дьнна моттиг йола керда берий бешанаш дукха соагIа - эшаргIа дацаш итт эзараьга дIахадахачаш берашн хьакъа лаьрхIа йола лелошш.

СУРТА ТIА: Фридрихсхайн ахача берлински района берий беша.

АДН—ТАСС сурт.

БОККХА ТIОМ

НЬЮ - ЙОРК, 1 октябрь. (ТАСС). ДIахо а Къулбехьен Вьетнама тайп-тайпарча районашка американо-сайгонски бIухашца чIоагIа тIом беш ба къулбехьевьетнамски патриоташ.

Кхыча мехкий информационни агентствай корреспондентова деча хоамегIа, самаргийнахьа патриоташа йоккхий топаш ракеташ чуйийтай Сайгона къулбехьарча пригорода. Укх тIехьарча деношка чIоагIгIа тIом болабеннаб Тайнинь ахача провинце НВСО подразделенештен американо - сайгонски бIувнашта юкъе. Къаьсттача гIулакхашта лаьрхIа долча США бIуний шии лагера цIаьхха цага а доалаш лов дась хIалак хула дIахоччар уж патриоташа, царна тIехьара новкъостал тIаккхача а тIема цхь чIоагIагIа а хиннабецаре.

КIирандийнахьа дара тIемаш долаелар Зив ахача хиш дIоахдала, къулбехьевьетнамски патриоташа шоай беррига низ къаьсттача гIулакхашта лаьрхIа долча Тхиенгдуке (Данангах къулба - малхбоаленгахьа 48 километр) латтача бIуний лагера тIаберзабаьча хана. Кхыча мехкий информационни агентствашка деча хоамегIа, лагера территори массехк сахьата эгаш латтар НВСО артиллерийски доакъона беча тIемо чухахрах. Патриоташа хьаькьнар США эскара тIехьальха дувцаш долча «баьццарча беттигий» подразделенена хорамеш хинна моастагIчун шороссехк дьаацаст. НВСО бIухоша беш бола шен иккъоалара бIувнаш тIадолла вертолеташ авиацин еха йиййар моастагIчун новкъостала.

ЛадувгIа, хьажа

3 октябрь
РАДИО

6.20 — Нохч-ГIалгIай хьыттадаладаро (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Ленинах хала доах вай» аха концерт. 8.45 — Партиона балха деш (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «ДоттагIий» ахача Николай Шипулина повестацара дакьа (гIалгIай меттала). 17.00 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ленин вель бIаь шу дизарга. Дунен социалистически система советски общество дегIаяра йола социальни бола фактор я» аха беседа (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта. «Тешаме хила» аха фильм (гIалгIай меттала доаккх). 18.15 — Хьайбаш лелдераш Iанна кийчо еш да (нохчий меттала, эрсий меттала доаккх). 18.30 — Телевизионни кердаьараш (гIалгIайн, эрсийн меттала). 19.05 — Дешархоишта. «Ленина тIехьера подполье» аха фильм. 19.15 — Iилма — производствана. Грозненски Iилма-тохкама институте КIилбоседа Кавказе Iилма-тохкама институтен 40 шу дизарга. 19.55 — Дунен халкъашта юкъера обзорени. 20.05 — Ах бIаь шера тавраххьаш «1045-гIа шу». 21.05 — Передачай программа. 21.10 — «Русалка [illegible] чIуге аха фильм» 1-гIа сери.

4 октябрь
РАДИО

6.30 — Нохч-ГIалгIай хьыттадаладаро (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Нохч-ГIалгIай лирически иллеш. 8.45 — Москва (Киргизски ССР радио яи). 9.15 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.30 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Бетта беллаллалцна музыкальни деши (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Шоана, кхалнаш» аха радиожурнал (нохчий меттала).

17.30 — Йоах дара школа (эрсий меттала). 17.50 — «Комсомольски керте латтар» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Дешархоишта. «Ленин. Москва» аха фильм. 18.25 — Телевизионни кердаьараш (нохчийн эрсийн меттала). 18.40 — Кхетам болаш пайда эца электроэнергех. 19.05 — Ах бIаь шера тавраххьаш «1946-гIа шу». 20.05 — Шоана, бераш! 20.25 — Передачай программа. 20.30 — «Кхычун цIа» аха художественни фильм. 22.00 — Советски литературон искусстван мастераш. «Композитор Арам Хачатурян» аха фильм.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ, ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

ДIадоладелнад 1969 шера «Сердало» газета яздулга

Газет язду предприятешкей учреждениешкей кепайоазув доаржадеча общественникаша, «Союзпечата» бувзама отделенешка.

Газет лоацаш за юкъе ма йолийтар дукха шоай хапнахьа газет язде диц ма лелаш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-39-11; бехктоихама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культурни, промышленности отделий—3-42-30; юрта боахамен письмойн отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05245. Заказ № 4097.